SKA KNJ

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. · Štev. 93 (2712) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, torek 20. aprila 1954 Cena 20 lir

Kradejo nam zemljo. Naše ljudi odganjajo v emigracijo, toda naša zemlja nam je sveta. Zanjo smo vodili krvavo borbo. To pričajo spomeniki padlih sinov, ki so dali svoja življenja zato, da bo ta zemlja naša in svobodna, ne pa, da bo služila tujcu za njegove umazane imperialistične namene.

FRANC ŠTOKA

MARŠAL TITO JE V NEDELJO zaključil svoj obisk v Turčiji

Predsednik se vrača v Jugoslavijo na vojni ladji „Galeb" - Izjave direktorja Anatolske agencije o vtisih z bivanja v Turčiji in razgovor z jugoslovanskimi novinarji

CARIGRAD, 19. — V nedeljo dopoldne malo po 11. uri je predsednik FLRJ maršal Tito zaključil svoj obisk v Turčiji. Vojna ladja «Galeb», na kateri se predsednik vrača v Jugoslavijo, je zapustila carigrajsko pristanišče.

Predsednik turške republike Djelal Bajar, ki je prišel po visokega gosta v palačo Dolma Bahče, ga je spremljal s svojim avtomobilom do brega ob obali, kjer se je maršal Tito vkrcal na motorni čoln predsednika republike «Adžar» in se z njim odpeljal do «Galeba». Pred odhodom je maršal Tito v spremstvu predsednika Bajara še pregledal častni bataljon, nato pa se je prisrčno poslovil od predstavnikov carigrajske mestne uprave, od predstavnikov jugoslovanskega veleposlaništva v Ankari, končno pa še od predsednika turške republike.

21 topovskih strelov iz turške vojne ladje «Savarona» je pozdravilo predsednika Tita, ko je zapuščal turška tla; ko je motorni čoln «Adžar» pristal ob «Galebu», ga je jugoslovanska vojna ladja pozdravila s topovskimi salvami. Ob 11.15 je «Galeb» zapustil Bosfor in zaplul v Marmorsko morje.

Direktor carigrajskega urada Anatolske agencije g. Pamir Sukru je zastavil maršalu Titu na ladji «Galeb» pred njegovim odhodom nekaj vprašanj.

Vprašanje: Ali bi lahko povedali svoje vtise po obisku v Turčiji?

Odgovor: *Glede vtisov, ki sem jih dobil med svojim obiskom v prijateljski in zavezniški Turčiji, moram reči, da so bili izredni. Name je napravilo vtis veliko prijateljstvo, ki mi ga izkazali poglavar turške države, predsednik vlade in visoke turške osebnosti. Poudariti hočem tudi vtis, ki ga je napravil name turški narod v glavnem mestu Ankari, kakor tudi v Carigradu s prisrčnimi in prijateljskimi manifestacijami.*

Vprašanje: Kaj je v Turčiji najbolj vplivalo na Vas največji vtis?

Odgovor: *Z velikim zadovoljstvom sem lahko ugotovil, da je Turčija po Atatürkovi revoluciji napravila velik korak naprej in da je zlasti v sedanjem razdobju napredovala. Zelo hiter napredek in izboljšanje sta name napravila precejšen vtis.*

Vprašanje: Ali ima Vaša ekscelenca v tem trenutku ko zapušča Turčijo, kako poslanico, ki bi jo lahko objavila Anatolska agencija?

Odgovor: *Ob tem slovesu hočem reči, da bom poveral jugoslovanskim narodom o manifestacijah prijateljstva, ki sta jih izkazali meni Vaša vlada in Vaš narod med bivanjem v Turčiji. Prosim Vas, da po Anatolski agenciji omogočite turškemu narodu, da točno zve o teh prijateljskih vtisih, ki sem jih dobil v Turčiji.*

Pred odhodom iz Carigrada se je maršal Tito dalj časa razgovarjal s skupino jugoslovanskih novinarjev, ki so kot posebni dopisniki spremljali njegovo pot po Turčiji. V razgovoru je med drugim izrazil zadovoljstvo, ker je njegov obisk v Turčiji minil v ozračju, ki kaže, da je ugled Jugoslavije med turškimi voditelji in ljudstvom zelo velik. Dejal je, da zapušča Turčijo z vtisom, da je njegov obisk dokončno utrdil tisto, kar je bilo doslej storjeno za krepitev stikov med obema državama in da je zdaj odprta pot za nadaljnje sodelovanje.

Maršal Tito je tudi odgovarjal na vprašanja o njegovem prvem obisku v Carigradu pred petnajstimi leti, ko je tam preživel tri mesece.

«Tri mesece sem bodil po mestu,» je dejal tovariš Tito in pripomnil, da je poznal Carigrad tako dobro, kot pozna, denimo Beograd ali Zagreb. Povedal je, kako je prvih petnajst dni stanoval v hotelu «Park», toda tam je soba stala sedem dolarjev dnevno. Zato se je preselil v hotel «Continental», kjer je stala samo štiri dolarje. Tam je tudi ostal še dva in pol meseca, dokler ni odpotoval.

Pred rešitvijo belgijske vladne krize

BRUSELJ, 19. — Po vesteh iz zanesljivih virov je bil danes med predstavniki socialistične in liberalne stranke dosežen načelen sporazum o sestavi koalicijske vlade. O sporazumu pa morata razpravljati še glavna odbora obeh strank, ki se bosta sestala verjetno v četrtek.

Zdi se potrjeno, da bo jutri kralj Balduin poveril mandat za sestavo vlade članu izvršnega odbora socialistične stranke in bivšemu ministrskemu predsedniku Achillu Van Ackerju. Zunanji minister bi postal stari socialistični prvak Paul Henri Spaak. V soboto je kralj Balduin že ponudil mandat Mau Busetu, ki pa ga je odklonil, ker rajši ostane glavni tajnik socialistične stranke.

PododborOZN za razorožitev ustanovljen

NEW YORK, 19. — Seja Varnostnega sveta OZN, ki bi morala biti danes popoldne, da bi na njej razpravljali o položaju v Palestini, je bila preložena zaradi bolezni libanonskega delegata Charlesa Malika.

Medtem se je pod predsedstvom kitajskega nacionalističnega delegata Tingfucianga sestala komisija OZN za razorožitev, ki je nadaljevala s proučevanjem britanskega predloga o ustanovitvi ožjega pododbora, ki bi naj podrobneje proučil vprašanje razorožitve. V imenu nacionalistične Kitajske je Tingfuciang izrazil dvom o koristnosti tega pododbora, zlasti ker bi bila v njem zastopana tudi ZSSR, obenem pa se je najodločneje uprl sodelovanju pekinške Kitajske pri delu tega organizma.

Angleški delegat sir Pierson Dixon je izjavil, da zavrača sovjetski predlog, po katerem naj se v pododbor vključijo tudi predstavniki ČSR, Indije in pekinške Kitajske; angleški predlog predvideva, da bi bile v pododboru predstavljane samo Kanada, ZDA, Francija, Velika Britanija in ZSSR. Libanonski delegat Risk se je izrekel za sodelovanje Indije in ČSR in proti sodelovanju LR Kitajske.

Nato je govoril sovjetski delegat Andrej Višinski, ki se je posebno zavzel za sodelovanje Indije v delu pododbora, ker je Indija dežela, «ki ni nikogar satelit in ki pripada družini britanskega Commonwealtha». Dodal je, da je Indija dala glede vodikove bombe nekaj predlogov, ki svetujejo njeno vključitev med člane pododbora za razorožitev.

Po prekinitvi seje, ki jo je zahteval angleški delegat, se je seja popoldne nadaljevala. Pri glasovanju je bil sovjetski predlog o vključitvi Indije, LR Kitajske in ČSR v pododbor za razorožitev zavrnjen z desetimi nasprotnimi glasovi, enim pritrdilnim (ZSSR) in enim vzdržanim (Libanon). Nato je komisija z devetimi glasovi proti enemu (ZSSR) in ob dveh vzdržanih (nacionalistična Kitajska in Libanon) odobrila angleški predlog o ustanovitvi podkomisije petih. Prva seja podkomisije bo 23. aprila.

Maršal Tito pred svojim odhodom iz Carigrada s predsednikom turke republike Djelalom Bajarom.

Scelba v trenutni zagati

Spričo objave sklepa o balkanski vojaški zvezi in vesti o ugodnem napredovanju pogajanj za rešitev vprašanja Trsta

Iz pisanja italijanskega tiska ne sledi samo — kot smo že poročali — da je poleg sovjetskega bloka edino italijanska vlada nezadovoljna s Titovim obiskom v Turčiji, temveč predvsem s sklepom predsednikov obeh prijateljskih držav, da se balkanski pakt spremeni v balkansko vojaško zvezo. Dopisnik turinske «La Stampa» piše med drugim v zvezi s tem sledeče: «Predstavniki zunanjega ministrstva izjavljajo, neuradno, da so ZDA tudi še pred kratkim priporočile Beogradu in Ankari, naj se izogibajo vsakršnega sklepa, ki bi mogel ovirati iskanje zadovoljivega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo glede Trsta (sporazuma, od katerega je odvisna možnost učinkovitega izvajanja balkanskih sporazumov) in da se zato ne more razumeti, zakaj so Turki in Jugoslovani ravnali s takšno lahkoto». Dopisnik si zadevo takole tolmači: «Če upoštevamo, da obstajajo med Washingtonom, Beogradom in Ankaro zelo tesni stiki, menijo drugi opazovalci, da sta Beograd in Ankara ravnala z vednostjo ameriške in angleške vlade. Toda ni razumljivo, zakaj sta bila Rim in Atene izključena, razen če se noče upoštevati predpostavke o kateri govorijo nekateri grški krogi, da se je to zgodilo samo zato, ker so ZDA, Anglija in Jugoslavija že dosegle sporazum za rešitev tržaškega vprašanja in ga predložile kot gotovo dejstvo rimski vladi. Na ta način bi lahko razložili ono precej nejasno turško izjavo, da je bil namreč sklep za objavo vojaške zveze podvzet, ker se čaka samo «bodoči pripraven trenutek» za njeno diplomatsko uresničenje».

Nato dopisnik zopet preide na tržaško vprašanje in pravi, da vodilni ameriški organi niso nikdar hoteli zanikati razne najnovejše jugoslovanske izjave o znatnem izboljšanju pogajanj. Toda isti organi so — nadaljuje dopisnik — tudi v teh dneh zajamčili italijanskim predstavnikom, da ni nič novega glede iskanja zadovoljive rešitve jadranskega vprašanja». Končno dopisnik pravi, da ni bilo doslej storjeno nič takega, kar bi bilo odločujoče, sicer pa da rimska vlada še ni rekla svoje besede ne samo glede Trsta, temveč tudi v zvezi z balkansko zvezo v odnosu do atlantskega pakta.

Iz vsega tega sledi, da stališče italijanske vlade bodisi glede najnovejše jugoslovanske izjave, bodisi glede objave sklepa o vojaški balkanski zvezi, še ni jasno. Zato vse italijansko časopisje pričakuje, da bo takšno stališče Scelba zavzel jutri na ožjem sestanku s Piccionijem in Saragatom, kjer bodo določili, kaj naj pravzaprav Piccioni reče glede Trsta v Parizu, kjer se bo udeležil seje atlantskega sveta. Na dnevnem redu te seje pa ni vključeno razpravljanje o tržaškem vprašanju, zato bo o Trstu Piccioni lahko govoril z Dullesom, Edenom in Bidaultom «ob robu» konference. Možno je torej, da o Trstu sploh ne bodo govorili in da se bo italijanska vlada zadovoljila s tistim, kar je povedala Clara Luce, ki je predvčerajšnjim izjavila, da se mora tržaško vprašanje «hitro rešiti», ni pa povedala, kakšna naj bi bila ta rešitev. Značilno je, da pri vsem tem, poudarjanje demokristjanskega tiska, da je Scelba zanikal tolmačenja, ki so se pripisovala nekaterim njegovim izrazom v zvezi z ratifikacijo EOS, ki naj bi bila podrejena tržaškemu vprašanju. Ta tisk poudarja, da gre za dve različni vprašanji, vendar pa poudarja, da je Scelba tujemu tisku tudi izjavil, da se ne sme pozabiti, da bi rešitev tržaškega vprašanja olajšala ratifikacijo EOS. Če je takšno pisanje demokristjanskega tiska znak, da se bo Scelba vrnil na staro tradicionalno stališče predpostavljenja rešitve tržaškega vprašanja ratifikaciji EOS, potem bo moral naleteti na nasprotno gledanje Dullesa, ki je pred tedni zajamčil, da rimska vlada nekaj podobnega ne bo storila.

Gotovo je torej trenutno samo dejstvo da se je rimska vlada spričo objave sklepa o balkanski vojaški zvezi po eni strani in spričo glasov o izboljšanju pogajanj za rešitev tržaškega vprašanja po drugi, znašla v precejšnji negotovosti, pri čemer pa si zelo verjetno ne bo upala ponavljati izsiljevanja pogojev za ratifikacijo, pogojev, ki se jim je Scelba že odrekel. Ker pa je vprašanje ratifikacije zadeva skoro polletnega roka, se ne zdi verjetna «hitra rešitev» tržaškega vprašanja, na katero je mislila Clara Luce.

Petrovova žena zaprosila za azil v dramatičnih okoliščinah

DARWIN, 19. — Gospa Petrova, žena sovjetskega diplomata, ki je nedavno zaprosil za politično zatočišče v Avstraliji, je danes v dramatičnih okoliščinah tudi zaprosila avstralske oblasti za azil. Že včeraj je avstralski ministrski predsednik Menzies izjavil, da je vlada pripravljena dati Petrovi azil, če bi zanj zaprosila.

Petrova je danes predpoldne odpotovala z letališča v Sydneyu z letalom družbe BOAC v spremstvu dveh ruskih diplomatskih kurirjev Jarkova in Karpinskega, ki sta prav v ta namen pred dnevi prispela iz Moskve. Na letališču se je zbrala precejšnja množica, ker se je raznesla vest, da poskušajo Petrovo proti njeni volji odpeljati v Moskvo. Policija je trojici komaj omogočila vstop v letalo; Petrova se je zdela zelo zaskrbljena in je jokala.

Zvečer se je letalo ustavilo v Darwinu, odkoder bi Petrova mora a nadaljevati pot čez Zuerich v Moskvo. Tudi tu je bila na letališču zbrana precejšnja množica. Namestnik guvernerja severne Avstralije Leydin se je v policijskem spremstvu približal letalu in se spustil v razgovor z jokajočo ženo ubežnega diplomata. Medtem je policija preiskala oba sovjetska diplomatska kurirja in pri obeh našla revolver. Orožje je policija zaplenila. Petrova je kmalu nato z avtomobilom zapustila letališče. Kasneje so uradno javili, da je zaprosila za zatočišče v Avstraliji

R. Jovanovič pri Stefanopulosu

ATENE, 19. — Jugoslovanski veleposlanik v Atenah Radoš Jovanovič je obiskal danes dopoldne grškega zunanjega ministra Stefanopulosa ter se z njim zadržal v daljšem razgovoru.

POLEMIKE V AMERIKI o možnosti intervencije v Indokini

Po izjavah podpredsednika Nixona o neizbežnosti ameriške intervencije - Poslabšan položaj branilcev v Dien Bien Fuju

PARIZ, 19. — Poročila iz Indokine govorijo o vedno resnejšem položaju branilcev v Dien Bien Fuju. V noči med soboto in nedeljo so zaščiti vietminški oddelki spet močneje napadati; boji so se nadaljevali v nedeljo, vso noč in danes in doslej še niso prenehali. Središče bojev so robovi letališča v Dien Bien Fuju, ki sicer zaradi bližine naprotnika že dolgo ni več uporabno za pristajanje in vzletanje letal, ki pa služi za odmetavanje orožja, municije in hrane s padali.

Včeraj zjutraj so francoske čete s protinapadom ponovno odvojile severni rob letališča, ki so ga ponoči zavzeli vietminški vojaki. Od takrat še traja na tem kraju srdita bitka. Na drugi strani so morali branilci izprazniti severozahodno postojanko, ki ji je grozilo obkoljenje. Tudi postojanka je v neposredni bližini letališča.

Utrjena postojanka Dien Bien Fu ima zdaj obliko skoraj popolnega kroga s premerom nekako 2 km. Letališče obdajajo zdaj od treh četrtin francoske čete, na severu pa je prerezano z vietminškimi položaji. Sodijo, da bo vietminški oddelki poskušali polagoma prodirati vse globlje na letališče, zlasti z že preizkušeno taktiko kopanja vedno novih rovov v bližini linije francoskega odpora. Razmeroma mirno pa je okoli nekaterih obrobnih francoskih položajev. Sodijo, da vietminško poveljstvo upa, da se jih bo polastilo brez večjih težav, ko bo sprožilo svoj glavni napad. Francosko poveljstvo je mnenja, da bo do tega napada prišlo nekako ob začetku ženevske konference.

Medtem zastavlja branilcem okolitev južne postojanke, 4 km oddaljene od glavnega položaja, nove preskrbovalne probleme. Južno postojanko bo treba odslej posebej s padali preskrbovati, kar pa bo težavno zaradi majhnega obsega postojanke. Vendar zaenkrat južna postojanka ni izpostavljena močnim napadom. Dien Bien Fu se je torej spremenil v dve skoraj samostojni utrjeni postojanki, ki ju bo general Giap verjetno poskušal likvidirati eno za drugo.

Medtem je moskovski radio oddajal nov Hočiminhov poziv, da je pripravljen začeti pogajanja o premirju, če bi «znak dobre volje s francoske strani pokazal nov obstoj realne možnosti za obnovitev miru v Indokini».

Dnanašnji «New York Times» pa posveča uvodnik pod naslovom «Za kaj gre v Indokini» govoru podpredsednika ZDA Richarda Nixona, ki je povzročil precej polemike v ZDA in v svetu z zatrdilom, da bodo ameriške čete prej ali slej posegle v boje v Indokini. Nixonov govor, piše med drugih «New York Times», je služil vsaj temu, da je «pritegnil pozornost ZDA na resnost položaja v Indokini in kar je treba ohraniti», nadaljuje list, «je svoboda pridruženih narodov in svoboda jugovzhodne Azije». List dodaja, da ne gre samo za Indokino, «temveč za mnogo več: za obstoj svobodnega sveta». Zaradi tega «gleda podpredsednik zelo resno na to vprašanje in mi moramo storiti prav tako».

Predsednik Eisenhower pa je zagotovil parlamentarni zunanjepolitični komisiji, da se bo posvetoval s kongresom, če se mu bo zdelo potrebno poslati ameriške čete v Indokino. Vest je sporočil tisku republikanski poslanec Walter Judd, član komisije, ki je dodal, da je načelnik vrhovnega glavnega stana admiral Radford pred komisijo zatrdil, da «ZDA niso na tem, da bi se vmešale v indokitajski spor.

V nekem televizijskem programu sta dva člana kongresa, republikanec John Vorys in demokrat Melvin Price izrazila mnenje, da se bodo ZDA verjetno aktivneje udeležile vojne v Indokini. Vorys, ki je član zunanjepolitične komisije predstavniške zbornice, je izjavil, da so ZDA trenutno v Indokini «na pol poti med mirom in vojno» in da se lahko izognejo popolni zapletenosti v spor samo z ustanovitvijo «enotne fronte» z vsemi zavezniki. Izrazil pa je mnenje, da bi morda bila potrebna podpora ameriških in letalskih sil in mornariških sil francoskim suhozemskim oddelkom.

Price, ki je član komisije za oborožene sile in komisije za atomsko energijo, pa je izjavil: «Sodim, da smo pred potrebo intervencije, ki bo morda važnejša od tiste, ki jo zdaj počenjamo v Indokini». Price je kljub temu nasproten uporabi ameriških letalskih in mornariških sil v Indokini, ker bi po njegovem mnenju ta ukrep sčasoma zahteval tudi sodelovanje ameriških suhozemskih čet.

Demokratični poslanec Emmanuel Celler pa je dejal, da je skrajno presenečen spričo izjav o Indokini, ki jih pripisujejo podpredsedniku Nixonu. Celler je izjavil tisku: «Kakšna je naša politika? Čas je, da ljudstvo to izve. Kot član kongresa bi jo rad poznal tudi jaz. Zahtevam o tem izjave odgovornejših ljudi, kot je Nixon. Kaj pravijo načelniki glavnih stanov? Tudi predsednik bi nas moral o tem obveščati. Meni osebno ni prav nič za to, da bi naše čete podpirale francoski kolonializem».

«Washington Star» pa piše, da v Indokini ni opaziti prevelike volje po odporu in da stoji prevelik del domačega prebivalstva ob strani. List dodaja, da bo temu tako, dokler Francozi ne bodo dali Indokini popolne neodvisnosti in enakopravnosti. Prav tako ne bi smele ameriške čete iti v borbo v Indokino, če ne bodo prej izpolnjene te osnovne zahteve», pravi list.

Obsežne diplomatske priprave na azijsko konferenco v Ženevi

Dullesove izjave po razgovoru z Eisenhowerjem - Težko dosegljiva enotnost zahodnih držav o Indokini - Angleško stališče bo določeno po posvetovanju z državami Commonwealtha - Južna Koreja se bo udeležila konference

WASHINGTON, 19. — Ameriški državni tajnik John Foster Dulles je danes obiskal predsednika Ensenhowerja v Augusti (Georgia), kjer je ta na počitnicah. Po razgovoru je imel Dulles tiskovno konferenco, na kateri je povedal, da je govoril s predsednikom o konferenci atlantskega sveta, ki se bo začela v petek v Parizu, in o ženevski konferenci o Aziji, ki bi se morala začeti 26. aprila.

Dulles je najprej govoril o atlantski konferenci in dejal, da je vojaški program NATO že postavljen na stalnih in trajnih plenumih in da se bo zaradi tega pariško zasedanje omejilo na izmenjavo mnenj med zunanjimi ministri o svetovnem političnem položaju, kolikor zadeva dežele članice atlantske zveze. «Glede na ta sestanek — je dejal Dulles — sem proučeval s predsednikom Eisenhowerjem svetovni položaj, zlasti pa trajanje sovjetske komunistične nevarnosti v raznih oblikah, proti katerim je nujno potrebno podvzeti primerne ukrepe».

Dulles je dodal, da gre na ženevsko konferenco «z gotovostjo, da so zavezniške države bolj kot kdaj koli blizu enotnosti stališč o svetovnih vprašanjih, ne le, kar se tiče Zahoda, temveč tudi kar zadeva Vzhod». Dulles je dodal, da silijo srditi boji v Vietnamu in napada na Laos in na Kambodžo k «odločnim ukrepom za zaščito teh življenjsko važnih pokrajin pred komunistično nadvlado». Dulles je zaključil: «V tej smeri je treba iskati najboljše upanje, da se v Ženevi obnovi mir v svobodi in pravičnosti».

Medtem se v Parizu nadaljujejo razgovori za skupno stališče treh zahodnih velesil na ženevski konferenci. Na razgovorih sodelujejo višji funkcionarji britanske, ameriške in francoske vlade in njih razpravljajo v prvi vrsti o Indokini. Hkrati pa so v Washingtonu razgovori med predstavniki držav, ki so se pod poveljstvom Združenih narodov udeleževale korejske vojne.

Kljub temu pa prevladuje v diplomatskih krogih mnenje, da zahodne države za ženevsko konferenco ne bodo tako dobro pripravljene in ne bodo imele tako enotnih stališč, kot so jih imele za berlinsko konferenco. Pri tem poudarjajo, da so tri zahodne velesile enotne v svojem stališču glede Koreje, da pa bo težko priti do enotnega stališča glede Indokine. Glede Koreje so se tri zahodne sile sporazumela, da bodo na ženevski konferenci ponovno zahtevale, naj se v deželi pod okriljem OZN izvedejo svobodne volitve. Ne izključujejo pa, zlasti po nedavni Eisenhowerjevi poslanici Singman Riju, da ne utegne priti do nesoglasij tudi med debato o korejskem premirju.

Dokončno angleško stališče do vprašanj, ki se tičejo ženevske konference, bodo določili ta teden na raznih posvetovanjih v Londonu. Zunanji minister Eden bo proučeval vprašanji Koreje in Indokine in ameriški načrt obrambnega sistema v jugovzhodni Aziji z avstralskim in novozelandskim ministrom Richardom Caseyem in C. Webbom, ki bosta prišla to noč ali jutri v London. 22. aprila bo Eden odptoval v Pariz, kjer se bo v petek udeležil napovedane seje atlantskega sveta, nato pa bo z Bidaultom in Dullesom razpravljal o skupnem stališču zahodnih držav do vprašanj, ki bodo na dnevnem redu ženevske konference. Pred tem se bo Eden poučil tudi o stališču ostalih držav Commonwealtha, zlasti Indije, Pakistana in Ceylona, tako o Indokini in o Koreji, kot o novih ameriških načrtih za obrambo Azije.

Ceprav angleško uradno stališče torej še ni do konca določeno, sodijo v političnih krogih, da bo to stališče slonelo na naslednjih temeljnih načelih:

Kar se tiče Indokine, se Anglija upira vsakršni razširitvi spora in je naklonjena premirju, ki pa bi moralo biti takšno, da ne bi omogočalo Hočiminhove nadvlade nad vsem indokitajskim polotokom. Anglija bi potemtakem ne bila nasprotna premirju, ki bi pustilo Vietminhu obsežen del Tonkina, toda s pogojem, da bi tudi Francija pristala na to; obenem bi želela jamstva proti nadaljnjim gverilskim udarom v preostalem delu Indokine. V Londonu pa so predvsem zelo nasprotni vsakršnemu aktivnemu ameriškemu posegu v Indokini, glede na vse nevarnosti, ki so s tem povezane. Zatrjujejo, da je angleška vlada zahtevala od Washingtona pojasnila o pravem pomenu nedavnih izjav podpredsednika Nixona o neizbežnosti ameriške intervencije v Indokini. Zdi se, da o tej možnosti med nedavnim Dullesovim obiskom v Londonu niso niti razpravljali.

O načtru azijske pogodbe pa mislijo v Londonu, da bi se posvetovanja o tem utegnila začeti v Washingtonu še pred začetkom ženevske konference, katere rezultat bi na vsak način v tem ali onem smislu vplival na značaj in pogoje te pogodbe. Vendar se zdi, da angleška vlada v celoti podpira zamisel azijske obrambne organizacije in da je v prejšnjih letih že nekajkrat brez uspeha sama predlagala Washingtonu. Treba pa bi bilo koordinirati stališča Londona, Canberre in Wellingtona, predvsem pa rešiti vprašanje indijskega nasprotovanja temu načrtu, kajti v Londonu sodijo, da bi bilo sodelovanje Indije, Pakistana in Ceylona v paktu izredno koristno.

O Koreji (ki bo verjetno najvažnejše vprašanje na dnevnem redu ženevske konference), poudarjajo, da je angleško stališče znano. Vendar v odgovornih londonskih krogih ne prikrivajo mnogih dvomov o možnosti, da bi bilo v Ženevi korejsko vprašanje rešeno po teh željah.

Zdi se torej, da namerava Anglija zavzeti v Ženevi tako stališče, ki naj bi omogočilo kompromis, s tem pa tudi zmanjšanje napetosti na Daljnem vzhodu in obnovitev mednarodne trgovine v tem delu sveta, zlasti s Kitajsko, na čemer je Anglija od nekdaj zelo zainteresirana. Obenem pa se bo londonska vlada poskušala izogibati vsemu, kar bi utegnilo škodovati tesnemu sodelovanju z ZDA in solidarnosti Commonwealtha.

Fenjanški radio je danes naznanil, da je delegacija severnokorejske vlade za ženevsko konferenco že odpotovala. Radio je dodal, da vodi delegacijo zunanji minister general Nam Il Sung, ki je, kot znano, vodil tudi kitajsko-korejsko delegacijo na pogajanjih za premirje v Panmunjomu.

Tudi seulska vlada je danes potrdila sodelovanje Južne Koreje na konferenci v Ženevi. Južnokorejsko delegacijo, ki je tudi odpotovala danes, vodi zunanji minister Pjunjuntae. Posebna izjava predsednika Singmana Rija pravi, da je Ženeva «zadnji poskus, da se z miroljubnimi sredstvi doseže združitev Koreje». Izjava izraža tudi upanje, da bodo v primeru neuspeha ženevske konference v ZDA spoznali, da bi bila «nadaljnja pogajanja s komunisti nepotrebna in nevarna» in da se bodo v tem primeru «ZDA in ostali naši prijatelji iz svobodnega sveta združili z nami v uporabi drugih sredstev, da se prežene sovražnik iz naše dežele». Politični opazovalci pa vendarle opozarjajo, da Singman Ri v svoji izjavi ne postavlja več nobenega določenega roka za trajanje ženevske konference.

Kot poroča agencija «Nova Kitajska», bo vodil kitajsko delegacijo v Ženevi zunanji minister Čuenlaj.

Vprašanje posledic atomskih eksplozij

TOKIO, 19. — Japonska vlada je predlagala ZDA začetek skupnega proučevanja učinkov, ki jih bo imela atomska eksplozija, predvidena za junij, za morske tokove. Po predlogu, ki ga je danes sporočilo japonsko zunanje ministrstvo ameriškemu veleposlaništvu, bi vsaka izmed obeh dežel določila skupino izvedencev in znanstvenikov, ki bi proučevali morski tok, ki teče od Bikinskih otokov do vzhodnih obal Formoze, in učinek atomske eksplozije na morski plankton.

Diagnoza, ki jo je napravil dr. Sisao Morita, profesor tokijske univerze in specialist za krvne bolezni, zanikuje vest, po kateri bo 23 japonskih ribičev, ki so bili prizadeti zaradi radioaktivnega izžarevanja ob eksploziji atomske bombe, kmalu okrevalo. Dr. Sisao Morita je ugotovil, da je vseh 23 ribičev obolelo na neki vrsti perniciozne anemije. Bolezen je smrtna, ker telo ne proizvaja več rdečih krvnih teles.

RAZGOVOR NAŠEGA DOPISNIKA Z VL. DEDIJEROM

Vladimir Dedijer zanika obstoj ilegalne socialistične stranke

VI. Dedijer - ki je še vedno član CK ZKJ - se je v zadnjih tednih zdravil v Ljubljani, po ozdravljenju pa ima v načrtu objavo cele vrste publicističnih del

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 19. — Naš dopisnik ing. Božo Božič je zaprosil danes popoldne ljudskega poslanca zvezne ljudske skupščine Vladimira Dedijera za intervju o nekaterih političnih vprašanjih. Vladimir Dedijer se je z veseljem odzval, da za čitatelje «Primorskega dnevnika», prikaže svoje mišljenje.

Na prvo vprašanje, kaj lahko izjavi v zvezi z vestmi in komentarji, ki se stalno pojavljajo v inozemskem tisku, zlasti pa v delu italijanskega tiska, da namreč v Jugoslaviji domnevno obstaja ilegalna socialistična stranka, je Dedijer odgovoril:

«Po mojem mišljenju so vesti o obstoju ilegalne socialistične stranke v Jugoslaviji brez vsake zveze s stvarnostjo. Jugoslavija je kot mala država s svojim položajem, z določenim pojmovanjem in z znanim stališčem v mednarodnih odnosih izpostavljena pritisku sovražnih struj z ene in druge strani. Ne izključujem niti možnosti, da je prav iz enega od teh krogov prišla pobuda za razširitev te neresnične vesti v svetovno javnost. Popolnoma soglašam z vami, da je v teh hiperkombinacijah posebno aktiven del italijanskega tiska, ki je na liniji svoje dokazane sovražnosti do Jugoslavije skušal iz koristiti to vest za protijugoslovanske cilje. Ko gre za splošne interese države, ko gre za upravičene zahteve narodov Jugoslavije, zlasti pa za Slovence, ki so bili dolgo tlačeni in razkosani s krivičnimi mejami, kar je še danes delno res sem trdno prepričan, da vlada v Jugoslaviji najtrdnejša enotnost vse države glede obrambe teh pravic, ki ne zadevajo interese drugih narodov. To so stvari, ki so izven diskusije. Potemtakem se motijo vsi tisti, z one strani Jadrana, ki so hoteli ribariti, misleč, da je tu kalno.»

«Oprostite, tov. Dedijer, ne vem, če vam je znano, da je neki italijanski list spravljal vaše ime v zvezo z domnevno socialistično stranko, ki naj bi obstajala v Jugoslaviji?

Odgovor: «To me prav nič ne preseneča. Sicer pa to ni prvi primer take vrste. Med mojo boleznijo pred nekaj tedni, je več zastopnikov velikih inozemskih agencij nekajkrat po telefonu klicalo moj dom in spraševalo, ali je res, da sem z bratom Stevanom pobegnil v Švico.

V razgovoru o nekaterih teoretičnih vprašanjih, je Vladimir Dedijer prikazal svoje mišljenje o večstrankarskem sistemu in socializmu.

«Sodim, je dejal, da ne obstaja samo ena edina pot v socializem, ki se je morajo slepo držati vse države. To je stara resnica. Nihče nima monopola na razvoj, vsaka država se razvija po svoji specifični poti, kjer se elementi novega prepletajo z elementi starega. Ne izključujem niti možnosti, da se v nekaterih državah pojavljajo tudi elementi socializma in razvoja socialističnih odnosov pri večstrankarskem sistemu. Toda to je odvisno od zgodovinskega razvoja vsake države, od stopnje razvitosti proizvajalnih sil, ravni zavesti množic, stopnje zaostalosti itd. Kar se pa tiče Jugoslavije, ona gre po svoji posebni poti. Zanjo bi vsak večstrankarski sistem v danih pogojih razvoja pomenil samo nazadovanje in bi v končni liniji ogrožal njeno neodvisnost. Sicer pa sem o tem problemu podrobno prikazal svoja gledanja v predavanju, ki sem ga imel na povabilo izvršnega odbora laburistična stranke julija 1951 v Londonu, kakor tudi v razpravi, ki sem jo o tem vprašanju imel z indijskim socialistom Mzokhale novembra in decembra 1953 v «Borbi» in časopisu «Socialistična Azija», glasilu azijske socialistične internacionale.

Naš dopisnik je nato postavil Dedijeru naslednje vprašanje:

«Nekaj naših ljudi, ki niso podrobno spremljali dela tretjega sestanka plenuma CK ZKJ januarja 1954, zanima, kakšno je bilo točno vaše stališče? Ali bi hoteli, prosim vas, še enkrat ponoviti to vaše stališče?»

Odgovor: «V našem dnevnem tisku, mislim, jugoslovanskem, je bilo objavljeno to moje stališče. Jaz sem v razpravi prikazal svoje mnenje, ki je ostalo osamljeno. CK je sprejel svoje sklepe; jaz sem jih na koncu sestanka plenuma prav tako sprejel, držeč se načela, ki je običajno v vseh političnih organizacijah, da se po izčrpani razpravi sprejmejo sklepi z večino glasov, ki so potem veljavni za vse pripadnike organizacije, če želijo biti njeni člani.»

Na vprašanje, kako gleda na možnosti nadaljnjega razvoja stikov med Jugoslavijo in socialističnim gibanjem v Evropi in Aziji, je Dedijer dejal:

«Zadnje mesece sem bil odsoten od konkretnega političnega življenja. Toda kolikor sem lahko delno spremljal naš tisk, sem zapazil, da v teh odnosih ni nobene spremembe. Zadnje tedne je bilo danih z jugoslovanske strani nekaj odločilnih izjav v tej smeri. Podobno mišljenje je izrazil v Indiji tudi socialistični voditelj Lohija.»

«Znano mi je, da ste se pred kratkim zdravili v ljubljanski bolnici na posledicah ran, ki ste jih dobili v glavo v narodnoosvobodilni borbi, pa me zanima, kakšni so vaši bodoči načrti, zlasti, kaj nameravate pisati in objaviti».

Čim bom popolnoma ozdravel, je dejal Dedijer, to pa bo v kratkem, morda v šestih tednih, se bom ponovno začel udeleževati sej parlamenta. Zdravniki so mi namreč svetovali, naj se pred tem časom izogibam vsakemu napornemu delu. Kar se pa tiče načrtov mojega publicističnega dela, sem prav te dni začel pregledovati nekatere stvari, na katerih delam že dalj časa. Mislim, da bom kot prvo stvar izročil v tisk brošuro, ki bo vsebovala moje razširjene članke iz nove politične zgodovine Srbije, to je, nadaljevanje razprave o črni roki. Te članke sem pripravil skupno z Brankom Pavičevićem. Prav tako nameravam letos končati obsežno delo iz mednarodnega javnega prava o zunanjih odnosih osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji. Nadalje moram dokončati študijo ocenitve in sistematizacija priprav za proučevanje ljudske revolucije. Za to delo je Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu izrazila željo, da ga objavim. Ta študija bi bila obenem osnova za mojo uvodna predavanja zgodovine ljudske revolucije na filozofski fakulteti univerze v Beogradu. Nadalje že osem let zbiram material za kroniko o vstaji v Beogradu leta 1941. Prav tako moram v najkrajšem času poslati svoje sugestije o reviziji Listine OZN komisiji za revizijo Listine «International Law Association», katere član sem od lanskega leta», je končal Vladimir Dedijer.

Razgovor našega beograjskega dopisnika z jugoslovanskim zveznim ljudskim poslancem in njegove izjave predstavljajo najodločilnejši demanti tendencioznih vesti inozemskega, zlasti italijanskega tiska, o obstoju neke ilegalne socialistične stranke v Jugoslaviji, o izključitvi Vladimira Dedijera iz CK ZKJ, njegovi likvidaciji in o tem, da mu je bilo onemogočeno vsako delo itd.

B. B.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1881 rojen Nikolaj J. Mjaskovski, sovjetski skladatelj-simfonik.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, torek 20. aprila
Marcelin, Dragislav
Sonce vzide ob 5.12 in zatone ob 18.56. Dolžina dneva 13.44. Luna vzide ob 21.41 in zatone ob 5.44.
JUTRI, sreda 21. aprila
Anzelm, Dragomira

OB TENDENCIOZNIH IZJAVAH RIMSKIH EMISARJEV

BREZPOSELNIH JE MNOGO VEČ kot jih izkazujejo uradne statistike

Pa celo te spodbijajo trditve dr. Sartorija in klerofašističnega glasila «Giornale di Trieste» oz. direktorja statističnega urada

Brezposelnost je v Trstu v zadnjih mesecih dosegla zaskrbljujoč obseg, kar so v prvi vrsti občutili delavci sami, ki so mnogokrat protestirali pred uradom za delo in ZVU. Zato se je direktor za gospodarstvo in finance ZVU dr. Sartori na zadnji tiskovni konferenci tudi ustavil dalj časa prav ob tem vprašanju.

Sartori je sicer zelo oprezen in ni hotel povedati svojega mnenja, zato pa je s primernim nasmeškom in poudarkom na dolgo govoril o podatkih tržaške trgovske in industrijske zbornice in proučevanjih obeh ustanov, ki menda kažejo, da je v Trstu kakih 8.000 brezposelnih v resnici manj, kot pa jih je vpisanih pri uradu za delo. To bi bili tako imenovani fiktivni brezposelni, osebe, ki se vpišejo za brezposelne izključno zato, da dobe podporo in kronični brezposelni, to je taki, ki ne morejo ali nočejo delati, pa čeprav bi delo lahko dobili.

Petkov «Giornale di Trieste» pa zmanjšuje število brezposelnih še s svojevrstno teorijo, katero pripisuje direktorju statističnega urada dr. Bonifaciu. Po tej teoriji ni namreč nikake stalnosti med brezposelnimi, saj se menda vsi brezposelni v 7—8 mesecih lepo zvrste in se izbrišejo iz spiskov, ker so dobili delo. Patemtakem v Trstu sploh ni resnične brezposelnosti.

Več tisoč brezposelnih, ki so manifestirali pred uradom za delo, čez 4000 prijavljenih za emigracijo v Avstralijo, že sami po sebi dovolj demantirajo vse poizkuse statističnega, papirnatega zmanjševanja brezposelnosti. Vendar pa tudi uradne statistike ne dajo prav Sortoriju, oziroma obema omenjenima uradoma, niti najnovejši teoriji iredentističnega glasila.

Po uradni statistiki je bilo vpisanih na uradu za delo konec marca 19.597 brezposelnih osseb. Vse te osebe so se vpisale prostovoljno in so s tem aktom samim izpričale željo, da dobe zaposlitev. Vendar pa dopuščamo možnost, da obstaja določeno število oseb, ki so se vpisale izključno zato, da dobe podporo. Poleg tega pa obstaja tudi določeno, še teže opredeljivo število oseb, ki so vpisane na uradu za delo krajši čas in se nato izbrišejo ter so bile brezposelne le malo časa, ali pa imamo v nekaterih primerih opravka v resnici s prehodom iz ene službe v drugo.

Vse te kategorije oseb pa nikakor ne morejo doseči zelo visoke številke 8 tisoč, ker se podpora za brezposelne dobiva le 6 mesecev in postaja po tem času za fiktivne brezposelne vpis na uradu brezpredmeten.

S te plati je torej treba odšteti od vpisanih brezposelnih res neko manjše število oseb, ki ne morejo ali nočejo sprejeti zaposlitve in ki so se vpisale izključno zaradi podpor Vendar pa moramo pripomniti, da gre tu izključno za osebe, ki so že imele zaposlitev, saj v nasprotnem primeru nimajo pravico do podpore in je tako izključeno, da bi se na uradu za delo vpisovali vsi kar povprek ter ostaja to število v resnici dokaj nizko.

Obstaja pa drugo število oseb, ki nimajo nikakega interesa, da bi se javljale na uradu za delo, pa čeprav so brezposelne, iščejo delo in bi delo prav rade sprejele, samo če bi ga lahko dobile. To so vsi tisti, ki prvič iščejo zaposlitev in med katerimi prevladuje mladina.

Vsi tisti, ki prvič iščejo zaposlitev, nimajo nikakega interesa, da se prijavijo na uradu za delo, saj po tem uradu v praksi nikoli ne dobe zaposlitve in si morajo delo pač iskati sami. Sele, ko so delo dobili, predvideva zakon obvezno registracijo in šele takrat se ti mladinci in mladinke javijo na uradu. V spiske brezposelnih pa pridejo šele v primeru, ko delo izgube.

Kako visoko je to število je, vnovič zelo težko oceniti. Opravka pa imamo z dokaj visokimi številkami, kar lahko sodimo po zadnjih podatkih ZVU, zbranih v anketi o delovni sili, ki je bila izvedena 8. oktobra 1952.

Anketa deli brezposelne v dve skupini: brezposelne, ki so že imeli zaposlitev, pa so jo izgubili in v brezposelne, ki iščejo prvo zaposlitev. Pod to drugo kategorijo pa je anketa ugotovila kar 5.283 oseb, od katerih velika večina — 4.803 v starosti od 14 do 30 let. Skoraj vse te osebe so brezposelne in iščejo prvo zaposlitev, pa jih urad sploh ne upošteva, ker niso vpisane na uradu za delo

Poleg tega pa obstaja še veliko število takih oseb, ki sedaj sicer ne iščejo zaposlitve, ker pač predobro vedo, da je zaposlitev skoraj nemogoče dobiti in da so vsi upi zaman, a bi prav rade dobile zaposlitev, če bi to bilo mogoče. Zopet imamo opravka skoraj izključno z mladino, ki je zapustila klopi osnovne šole in zlasti z dekleti, ki kljub modernim časom čakajo doma brez kakršnega koli dela. Velika večina teh deklet bi se, če bi imela možnosti seveda, izučila kakšnega poklica, nadaljevala študije in iskala zaposlitve. Število takih deklet je izredno visoko in znaša za dekleta v starosti od 18. do 29. leta 11.552. Seveda je v tem številu tudi mnogo takih, katerih ne moremo prištevati med latentne brezposelne in bodo vedno v vsakih pogojih ostale doma kot gospodinje. Temu številu pa je treba še prišteti precejšnje število mladincev, ki so doma brez pravega dela in se potikajo ter tudi ne iščejo zaposlitve.

Podatki statistične ankete so zelo približni, saj so vse končne številke računane na osnovi proučevanja samo 3.814 družin in so številne ugotovitve te ankete popolnoma napačne. Zlasti so znižane vse številke o brezposelnosti, kar so priznali tudi sami sestavljavci, ker niso bile najbolje izbrane opazovane družine in ker se je zaradi tega celotna slika popačila. Vendar pa so celo ti podatki zelo značilni, saj se po njih nesporno pridružuje brezposelnim, vpisanim na uradu za delo, najmanj še 5.000 drugih brezposelnih, ki iščejo prvo zaposlitev.

Uradne številke torej dokazujejo prav obratno, kar bi hoteli dokazati rimski funkcionarji in od njih odvisen tržaški iredentistični tisk. Brezposelnost je v resnici hujša, kot kažejo številke urada za delo in je vsako statistično zmanjševanje tega žalostnega pojava nesmiselno. Vsi ti visoki uradniki bi napravili mnogo bolje, če bi čas, porabljen za umetno zmanjševanje brezposelnosti, porabili za proučevanje sredstev, s katerimi bi brezposelnost vsaj omilili.

Kisli prazniki

Val mraza, ki je zajel skoraj vso Evropo, tudi Trstu ni prizanesel. Zato so bili letos velikonočni prazniki bolj podobni božičnim. V nedeljo je bilo ves dan oblačno in je pihal mrzel veter, včeraj pa je vreme dopoldne kazalo lepo, toda popoldne se je pokvarilo in veter je z vzhoda pripihal temne oblake, iz katerih se je v mestu usul dež na Krasu pa sodra. Na Opčinah, Repentabru, Fernetičih je bilo kmalu vse belo, ljudje, ki so sedeli pred gostilnami, pa so se morali pred mrzlim pišem zateči v notranje prostore. Zato je bilo včeraj popoldne po naših kraških vaseh mnogo manj izletnikov, kot so jih pričakovali, kar je škodilo predvsem raznim gostinskim podjetjem. Na vsak način ni bilo opaziti tolikšnega navala ljudi na openski tramvaj, na vlake in druga vozila kot prejšnja leta na ta dan.

V nedeljo je po uradnih podatkih odšlo čez oba bloka v Italijo 18.433 ljudi. Od tega je odpotovalo z vlakom 4.940 oseb. Ostali so se peljali z 2.534 avtomobili 79 avtobusi, 1.568 motocikli in 335 kolesi. V Trst pa je čez oba bloka prišlo 17.120 oseb, 2.421 avtomobilov, 64 avtobosov, 1356 motociklov in 332 koles. Med temi inozemskimi potniki je bilo razen Italijanov tudi mnogo Avstrijcev in Nemcev, ki so prišli s številnimi osebnimi avtomobili in tudi avtobusi. Tudi v Jugoslavijo je odpotovalo mnogo vozil in potnikov.

Dne 23. aprila t. l. bo poteklo deset let, odkar so padli

talci v Ulici Ghega

žrtve nacifašizma.

Bil je to eden najgroznejših zločinov nacifašističnega okupatorja, s katerim je hotel zlomiti odpor demokratičnega prebivalstva v borbi za svobodo.

V proslavitev te obletnice vabi **Zveza partizanov STO** na

komemoracijo

ki bo **v četrtek 22. aprila ob 19.30 uri** v Ulici Montecchi 6, IV. nadstr.

Govorila bosta tovariša **Eugenio Laurenti** in **dr. Jože Dekleva.**

Osvobodilna fronta

Osvobodilna fronta za III. okraj vabi svoje člane na okrajno skupščino, ki bo jutri, dne 21. aprila 1954, ob 20. uri v Ulici Montecchi 6, IV.

OF sektor VOM. V sredo 21. t. m. ob 20.30 redna odborova seja v običajnih prostorih. Prisotnost odbornikov obvezna.

PO STATISTIČNIH PODATKIH TRGOVSKE ZBORNICE

POVEČAN PROMET V MARCU na račun pomorskih dovozov

Skupni promet v prvih treh mesecih tekočega leta je še vedno manjši od prometa v istem lanskem obdobju

Po statističnih podatkih tržaške trgovske zbornice, se je skupni pomorski promet tržaškega pristanišča v preteklem mesecu marcu izredno poboljšal. Skupno so prepeljali skozi pristanišče 319.244 ton raznega blaga, kar je za 18,7 odst. več kot v februarju in za 27.0 odst. več v primerjavi z marcem 1953. Promet je tudi za 6,7 odst. višji v odnosu na marec 1938. Porast prometa gre predvsem na račun povečanega dovoza blaga (234.958 ton ali 34,2 odst. več kot v februarju) in le v manjši meri na račun vkrcanega blaga (84,296 ali 13,8 odst. več).

Kljub izredno ugodnemu prometu v preteklem mesecu je skupni promet prvega tromesečja tekočega leta še vedno manjši kot v istem obdobju preteklega leta in se še zdaleka ne približuje rekordnim številkam v letu 1950 - 1952. V prvem tromesečju so tako prepeljali 859.929 ton in od tega 616.767 ton izkrcali in 243.162 ton vkrcali. V istem obdobju preteklega leta pa je promet znašal 889.170 ton in 1938. leta 813.195 ton.

V marcu so se dvignili prihodi sledečega blaga: surovo mineralno olje, železna ruda, fosfati, žitarice, nitrati itd. Dvignili so se pa odhodi: magnezit, petrolej, bencin, jedilno olje, tračnice itd. Povečal se je promet z ZDA, Italijo, Grčijo, Izraelom, Indijo, Argentino, Arabijo, Tunizijo, Turčijo, Nemčijo in Poljsko.

V marcu so pripeljali sledeče količine blaga: surovo mineralno olje 78.134 ton, premog 72.120, železna ruda 21.347, fosfati 18.760, surov bombaž 4.636, žitarice 3.179, staro železo 3.270, nitrati 2.937, bencin 2.768 in razno blago 27.240.

Odhodi: les 21.988 ton, magnezit 10.398, petrolej 10.043, amoniakov nitrat 6.128, bencin 4.575, jedilna olja 4.193, železne plošče 3.587, papir 3.335, železne tračnice 3.036 in razno blago 17.003.

Tudi tržaški železniški promet se je v marcu v primeri s februarjem znatno zvišal. Skupni železniški promet je znašal 201.586 ton, in sicer 118.677 ton v prihodih ter 82.909 v odhodih blaga. V primeri s februarjem se je železniški promet zvišal za 35,14 odst., v primeri z lanskim marcem pa za 30 odst. Skupno je znašal promet v prvih treh mesecih letošnjega leta 535.634 ton proti 525.373 tonam lanskega leta ter 477.993 tonam leta 1938.

V marcu je prišlo po železnici v Trst 31.945 ton lesa, 10.706 ton magnezita, 6.517 ton amonijevega nitrata 6.119 ton papirja, 3.499 ton železnih plošč, 1.365 ton železnih izdelkov, 1.310 ton južnega sadja, 1.238 ton eternita, 1.204 tone žita ter 19.066 ton raznega drugega blaga.

Po železnici pa je odšlo iz Trsta: 50.578 ton premoga, 18.274 ton fosfatov, 9.458 ton železnih rud, 4.479 ton bombaža, 4.424 ton koruze, 3.499 ton južnega sadja, 2.238 ton natrijevega nitrata, 2.855 ton boksita, 1.529 ton železa in 20.654 ton raznega drugega blaga.

Gozdni požar ob progi Opčine-Repentabor

V noči med nedeljo in ponedeljkom se je vnelo grmičevje v neposredni bližini železniške proge Opčine - Repentabor. Požar je v kratkem času zajel skoraj 3.000 kv. metrov površine. Na kraj so pohiteli agenti javne varnosti Repentabra in gasilci z Opčin, ki so po dveh urah trdega dela pogasili ogenj.

Zdi se, da so požar povzročile iskre iz lokomotive nekega vlaka.

Nezgoda jamarja pri Gabrovcu

V družbi svojih prijateljev je 16-letni Rino Srebot iz Ul. Lamarmora 22 včeraj popoldne raziskoval neko jamo pri Gabrovcu. Ko so bili mladi jamarji že kakih 60 metrov globoko v jami je Srebot nerodno padel z višine 12 metrov in si zlomil levo nogo. Odpeljali so ga v glavno bolnico in bo ozdravel v 30 dneh.

ventilator

„Vse poti vodijo v Rim...“

Na svojem pohodu po mestu so v petek pekovski delavci nosili tudi transparent z napisom: «Zahtevamo enake plače kot jih imajo delavci v republiki». Ta napis smo opazili na dan sprevoda, toda smo raje o stvari molčali, da ne bi razbijali enotnosti delavcev v stavki. Včeraj pa je kominformistična «Unità» objavila kliše fotografije, na kateri je jasno viden omenjeni transparent in tudi napis. To dokazuje, da gre za politično špekulacijo, saj govore o «republiki» kot da bi bili že v njej, hkrati pa hočejo s tem prikazati, da so tam razmere boljše in da se je treba samo boriti, da se tamošnji pogoji raztegnejo tudi na Trst. To je zelo čudno, če pomislimo, da celo Sartori priznava, da je tu položaj boljši kot v Italiji.

Stvar pa je treba obsoditi tudi s sindikalnega stališča, ker se delavci ne smejo odreči sindikalni borbi tu na kraju samem. Prepričani smo, da se tudi v Italiji rimski pekovski delavci niso vprašali, kako so plačani njihovi delovni tovariši na primer v Milanu, marveč so se v Rimu borili, da izboljšajo svoje mezde, ker so jih pač k temu silile njihove življenjske razmere. Le v Trstu bi morali seveda po opičje posnemati vse, kar je iz Italije.

KRITIKE IN POROČILA

„Matiček se ženi“ na Kontovelu in Opčinah

Dijaki slovenske klasične gimnazije iz Trsta so na velikonočno nedeljo in ponedeljek nastopili na Kontovelu oz. Opčinah z Linhartovo veseloigro in prvo slovensko igro sploh «Veseli dan ali Matiček se ženi». Obe predstavi sta dosegli nadvse lep uspeh in so dijaki lahko nanj ponosni. Tako na Kontovelu kot na Opčinah sta bili dvorani premajhni, da bi mogli sprejeti vse, ki so si hoteli ogledati tega slovenskega odrskega prvenca. Podrobneje bomo o predstavi sicer še poročali vendar moramo že sedaj ugotoviti, da so se nastopajoči dobro pripravili in da so kar najbolj zadovoljivo podali igro, ki je žela mnogo odobravanja po vsakem dejanju in posebej še na koncu.

Pred obakratno predstavo je eden izmed dijakov spregovoril o pomenu prve slovenske igre za razvoj slovenske dramatike in kulturnega snovanja sploh. Prikazal je, kako se je slovenska kultura vraščala v svetovno in kako se je povzpela do vrhuncev, ki enakovredno stoje z največjimi svetovnimi kulturnimi stvaritvami.

Našim dijakom in tistim, ki so jih pripravili, moramo za uspešna nastopa samo čestitati in želeti, da bi nadaljevali s svojimi prizadevanji na tem področju, ter da bi še šli med naše ljudi v okolico s slovensko odrsko besedo širiti kulturno obzorje.

Prometne nezgode

Po navadi je za praznike več prometnih nesreč; pričakovati je bilo, da bo tudi v nedeljo in ponedeljek več nesreč, posebno zaradi tega, ker je bilo slabo vreme; toda zdi se, da se prav zaradi slabega vremena marsikdo ni upal z motorjem na cesto in ni bilo toliko nesreč z motornimi vozili, pač pa so bili tokrat bolj prizadeti pešci, ki so jih povozili razni motoristi po mestnih ulicah.

***

Včeraj popoldne je 20-letni Sergio Mantelli iz Ul. Farneto št 28 podrl v Ul. Archi s svojo vespo 7-letnega Silvana Krisjana iz Ul. Biasoletto 107, ki je prečkal cesto. Pri padcu se je otrok pobil po čelu in si verjetno zlomil desno nogo. Ozdravel bo v 10 do 20 dnevih.

***

26-letni Giordano Terzon iz Čarbole št. 400 je včeraj podrl z motorjem 30-letno Pio Volpe iz Ul. Linfe 51, ki je šla po Ul. Scoglio. Ženska se je nekoliko pobila po kolenu in bo ozdravela v dveh - treh dnevih; Terzon pa se je bolj pobil in si verjetno zlomil desno roko ter bo ozdravel v 10 - 30 dnevih.

***

Zaradi mokre ceste je včeraj popoldne 29-letni električar Giuseppe Cusimano, iz Ul. S. Maurizio 10 padel z motorja v Ul. Fabio Severo in se nekoliko ranil po čelu. Ozdravel bo v 10 dneh.

Narodna in študijska knjižnica V TRSTU

priredi
jutri 21. aprila 1954
ob 20.30 uri
v Gregorčičevi dvorani v Ul. Roma 15/II.
predavanje dr. Marijana Breclja
o temi:
«Razvoj gospodarstva v Jugoslaviji s posebnim ozirom na Slovenijo».

SNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Danes 20. aprila 1954 ob 20.30 uri v kino dvorani v SKEDNJU
Krasnova komedija
«Draga Ruth»

V petek 23. aprila 1954 ob 20.30 uri v AVDITORIJU v TRSTU
premiera
«Zločin na Kozjem otoku»
drama v treh dejanjih

Spisal: **Ugo Betti**
Prevedel: **prof. Ivan Savli**
Režiser: **Nada Gabrijelčičeva**
Scenograf: **Jože Cesar**
Glasbena oprema: **Ubald Vrabec**

Osebe:
Agata - Ema Starčeva;
Silvia - Tea Starčeva;
Pia - Zlata Rodoškova;
Angelo - Jožko Lukeš;
Edoardo - Josip Fišer.
Za mladino neprimerno.

V soboto 24. aprila 1954 ob 20.30 uri v AVDITORIJU v TRSTU
ponovitev

V nedeljo 25. aprila 1954 ob 20.30 uri v AVDITORIJU v TRSTU
Herbertova komedija
«VSAKIH STO LET»

Ljudska prosveta

IZVRSNI ODBOR SHPZ ima sejo danes 20. aprila ob 20. uri na sedežu v Ul. Roma 15, II.

Tajništvo Zveze prosvetnih delavcev sklicuje za sredo 21. aprila ob 18. uri redno odborovo sejo. Prosimo za točnost.

RADIO

TOREK, 20. aprila 1954

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. ob 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30.
7.10 Jutranja glasba; 7.30 Pregled tiska; 14.30 Kulturno življenje na Primorskem; 14.45 Poje Komorni zbor iz Trsta; 17.00 Južnoameriški ritmi; 17.40 Narodne pesmi iz Srbije; 18.00 Poročila v hrvaščini; 18.15 Basist Georg Hahn poje arije iz Lortzingovih oper; 18.35 Igra orkester Bojana Adamiča; 20.00 G. Verdi: «Ernani» lirična drama v 4 dej. Dirigira Fernando Previtali; 23.00 Zadnja poročila v italijanščini; 23.30 Glasba za lahko noč.

TRST A
306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri; 14.00 Lahke melodije igra pianist Franco Russo; 14.25 Slovenski motivi; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Schumanove skladbe; 18.40 Glasbeno potovanje; 19.00 Sola in vzgoja; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.05 Znane melodije; 20.30 Zabavna glasba; 21.00 Rattigan: Zbogom mr. Harris, komedija v 1 dej.; 22.45 Stjepan Sulek: Klasični koncert; 23.00 Razni samospevi; 23.30 Večerni ples.

TRST B

13.25 Operna glasba; 17.30 Melodije iz londonskih studiov; 18.20 Lahka glasba; 21.30 Simfonični koncert pod vodstvom L. Toffola; 22.20 B. Magnoni: «Poroka Ivana Philea», igra enodejanka.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila ob 5.35, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.
11.30 Solska ura za višjo stopnjo: Velika pot, radijska igra; 12.00 Domače pesmi izvaja Trio Slavko Avsenik; 12.20 Kmetijski nasveti; 12.30 Uroš Krek: Simfonietta; 13.45 Nove knjige; 15.30 Lažja orkestralna in solistična glasba; 16.00 Naši in inozemski solisti pred mikrofonom; 20.00 Tedenski notranje - politični pregled; 20.10 Odlomki iz Offenbachove opere, Hoffmanove pripovedke; 21.00 Literarni večer - George Sand; 21.30 Pol ure slovenskih narodnih pesmi...; 22.15 Koncert predklasične glasbe.

Razna obvestila

Motoklub «Jadran» Opčine priredi v nedeljo 25. t. m. javni ples v Bazovici na prostem. Zbirališče vseh motoristov ob 15. uri pred sedežem kluba na Opčinah.
Vabljeni vsi motoklubi.

GLEDALIŠČE VERDI

Pri gledališki blagajni se nadaljuje razdeljevanje abonmajskih izkaznic za simfonično sezono, ki se začne v soboto ob 21. uri s koncertom orkestra Tržaške filharmonije pod vodstvom dirigenta Marija Rossija ter s sodelovanjem pianistke Marije Tipo ter zbora gledališča Verdi. Na programu: Cherubini — «Medea» (uvertura), Monteverdi — «Magnificat» (mašani zbor, orgle in orkester), Fuga — Toccata za klavir in orkester, Strawinsky — «Žar - ptica» (suita).

KINO

Rossetti, 16.30: «Sadko», S. Stoliarov, A. Larionova.
Excelsior, 16.00: «Zakon», V. De Sica, S. Pampanini.
Fenice, 16.00: «Ježa vaquera», J. Taylor, A. Gardner.
Nazionale, 16.00: «Mestne luči», C. Chaplin.
Filodrammatico, 16.00: «Crni prestol», J. Rice, B. Lancaster.
Arcobaleno, 14.30, 17.00, 19.30, 22.00: «Tunika».
Auditorium, 16.00: «Mestne luči», C. Chaplin.
Astra Rojan, 16.30: «Kruh, ljubezen in fantazija», V. De Sica, G. Lollobrigida.
Cristallo, (Trg Perugino) 16.00: «Divji ples», G. Cooper, R. Stanwyck.
Grattacielo, 15.00, 17.20, 19.40, 22.00: «Tunika».
Alabarda, 15.30: «Zgodba o treh ljubeznih», K. Douglas, P. Angeli.
Ariston, 16.00: «Otok grehov», L. Darnell.
Armonia, 15.30: «Stirje konjeniki iz Oklahome», D. Duryea.
Aurora, 16.00: «Saharska legija», A. Ladd.
Garibaldi, 15.00: «Bogati in revni sino», G. Rondinella.
Ideale, 16.00: «Alahovi konjeniki», K. Grayson.
Impero, 16.00: «Sirota brez nasmeha», G. Garson.
Italia, 16.00: «Sanjana zaročenca», D. Kerr.
Viale, 16.00: «Samo z ostrogo», J. Stewart.
Kino ob morju, Danes zaprto. Jutri: «Velika iz gozdov», J. Hall.
Massimo, 16.00: «Izdajalec trdnjave Alane», G. Ford.
Moderno, 16.00: «Priznavam», M. Clift.
Savona, 15.00: «Vesela vdova», L. Turner.
Sv. Marko, 16.00: «Lepi plen», V. De Carlo.
Secolo, 16.00: «Vidiš Neapelj», R. Baldini.
Vittorio Veneto, 15.30: «Divji ples», G. Cooper.
Azzurro, 16.00: «Zavod se zabava», V. Mao.
Belvedere, 16.00: «Je prostor za vse», B. Drake.
Marconi, 16.00: «Lili», L. Caron.
Novo cine, 16.00: «Suženjevo», E. Rossi Drago.
Odeon, 16.00: «Junak sem jaz», D. Scala.
Radio, 16.00: «Napad apačev», R. Young.
Venezia, 16.00: «Za naju dva paradiž», B. Grable.

Izleti

Zveza prosvetnih delavcev sporoča vsem šolnikom, da priredi junija letos dvodnevni izlet v Ziljo in k Osojskemu jezeru na Koroškem.

Zaradi pravočasne oskrbe potrebnega dovoljenja, naj se interesenti prijavijo čimprej, najkasneje pa do konca meseca, na sedežu ZPD, Ul. Roma 15, kjer dobijo vse zadevne informacije vsak dan od 17. do 18. ure razen sobot.

Obvestilo Kmečke zveze. Ob priliki vinske razstave, ki bo v Ljubljani, priredi Kmečka zveza izlet v Ljubljano in sicer v nedeljo 2. maja t. l. Cena za kolektivno vožnjo znaša 1.200 lir za osebo.

Vpisovanje v tajništvu Kmečke zveze v Trstu, pri Furlanovih v Sempolaju, pri Grilancu na Proseku, pri Svabu v Sv. Križu in pri Vilku Batiču v Lonjerju najkasneje do 23. t. m.

Motoklub «Amatori» Trst, priredi samo za člane 2. maja izlet v Postojno-Bistrico.

Vpisovanje vsak večer na sedežu od 17. do 19. ure do vključno 22. aprila 1954. Telefon 96-180.

Okrajni odbor OF Nabrežina obvešča izletnike, ki so se vpisali za izlet v Ljubljano 24. in 25. t. m. da izleta iz tehničnih razlogov ne bo.

Motoklub «Jadran» Opčine organizira 2. maja izlet v Crikvenico ob priliki motornih dirk. Vpisovanje vsak dan od 19. do 20. ure na sedežu.

Adria Express
ADEX IZLETI
1. in 2. maja 1954 dvodnevni izlet v
OPATIJO
PULO
ROVINJ
na REKO
in na prvo vinsko razstavo Slovenije v
LJUBLJANO
2. maja 1954 izlet v
KOMEN
KOSTANJEVICO
Vpisovanje do 22. t. m.
8. in 9. maja 1954 izlet v
NOVO GORICO
MATERIJO-OBROVO
IDRIJO
Vpisovanje do 29. t. m. pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b - tel. 20245.

Darovi in prispevki

Ob 10-letnici tragične smrti našega dragega Edkota, daruje družina Skabar z Opčin 5000 lir za Dijaško Matico.

Ob 10-letnici smrti našega dragega Emila Guština s Cola, daruje družina Skabar 2000 lir za Dijaško Matico.

DVA MESECA PRED OTVORITVIJO TRŽAŠKEGA VELESEJMA

JUGOSLAVIJA ŽELI 250 MILIJONOV ZA VELESEJEMSKI UVOZNI KONTINGENT

Lani so jugoslovanska podjetja zaključila za 200 milijonov lir kupčij - Jugoslovanska razstava bo letos še pomembnejša kot lani

Sicer je še precej časa do otvoritve tržaškega mednarodnega velesejma, ki bo 17. junija, in se še niso prijavila vsa podjetja, vendar pravijo jugoslovanski strokovnjaki, da bo letošnja udeležba Jugoslavije močnejša kot je bila lani in bo tako dostojno odrazila vlogo, katero ima Jugoslavija na tržaškem trgu.

Jugoslavija bo tako tudi letos sodelovala na mednarodni razstavi lesa, kjer bo razstavljala na 86 kvadratnih metrih pokritega in 40 kvadratnih metrih odkritega prostora in to na istem mestu kot lani. Razstavo lesa bo tudi letos urejalo podjetje Exportdrvo iz Zagreba, ki se je lani izkazalo z zelo okusno urejenim paviljonom in dobro ureditvijo.

Najvažnejša jugoslovanska razstava pa bo kot običajno v Palači narodov, kjer bo Jugoslavija zasedla 250 kvadratnih metrov prostora. Tu bodo razstavljala jugoslovanska podjetja znane tipične proizvode jugoslovanske industrije, kmetijstva itd. Po informacijah, katere smo dobili, bo značilno novost predstavljala številnejša udeležba jugoslovanskih industrijskih podjetij zlasti industrijskih podjetij iz Slovenije. Zadnja stena tega paviljona pa bo verjetno porabljena za veliko turistično karto Jugoslavije, saj se v zadnjih letih posveča izredno velika pažnja razvoju turizma. V Palači narodov, odnosno na istem prostoru kot lani, pa bo verjetno tudi posebna prodajalna, kjer bodo na drobno prodajali, kot vsa pretekla leta, razno folklorno zelo cenjeno blago iz vseh krajev države.

Gastronomski paviljon pa bo letos vnovič zamenjal svoj prostor in bo nameščen za paviljonom «B» na prostoru, katerega bo velesejemska uprava sedaj dokončno uredila.

Najvažnejša vest, ki govori o rastočem zanimanju Jugoslavije za tržaški velesejem in za gospodarske stike na sploh, pa je jugoslovanska prošnja za velesejemski kontingent, saj zahteva Jugoslavija letos kar 250 milijonov lir uvoznega kontingenta. To je znaten porast, saj so lani prosili samo za 140 milijonov in v preteklih letih znatno nižje vsote. Vendar pa je ta povečan kontingent popolnoma upravičen, ker so lani jugoslovanska podjetja zaključila na velesejmu kupčij za 200 milijonov lir. Predvideni povečani obseg kupčij je na eni strani odraz vedno večjega zanimanja tržaških trgovskih krogov, na drugi strani pa tudi odraz jugoslovanskih teženj, da se dvigne gospodarsko sodelovanje med Trstom in Jugoslavijo in prispevek h gospodarskemu razvoju Trsta. Upamo, da ne bo ostalo samo pri povečanem velesejemskem kontingentu temveč, da bodo odgovorne oblasti končno uvideli, da je nesmiselno zavirati gospodarsko povezavo Trsta z Jugoslavijo in da bo velesejem predstavljal prelomnico tudi pri ostalih normalnih gospodarskih odnosih.

Utopljenec v morju

Financar, ki je bil v nedeljo zjutraj v službi na pomolu «Fratelli Bandiera», je zapazil na morju sumljiv ovoj. Pogledal je še, uprl pogled in spoznal, da plava po morju truplo kakšnega ponesrečenca. Takoj je obvestil službujočega oficirja, ki je nemudoma poklical gasilce ter naročil policiji na motornem čolnu, naj krene k truplu, ki so ga kmalu pripeljali do obrežja.

Na mestu so že bili sodnik Grubissi, zdravnik dr. Reich in funkcionarji preiskovalne komisije, ki so ugotovili, da je utopljenec 53-letni Antonio Candussio iz Ul. Paglericci 39. Verjetno gre za samomor, ker so v žepih pokojnika dobili tri debele kamne. Truplo je bilo več časa v vodi, po potrebnih in predpisanih ugotovitvah so ga odpeljali v mrtvašnico glavne bolnice.

Sv. Križ potrebuje stalnega zdravnika bolniške blagajne

Okrog 400 zavarovancev prizadetih - Nujna potreba po novem šolskem poslopju Vprašanje oskrbnika novega kopališča

O vprašanju zdravnika bolniške blagajne v Sv. Križu je naš dnevik že pisal; pa tudi svetovalec dr. Jože Dekleva je glede tega govoril v tržaškem občinskem svetu. Kljub raznim intervencijam pa je vprašanje še vedno nerešeno in ga moramo zato ponovno načeti.

V Sv. Križu je okoli 400 zaposlenih delavcev, ki so vpisani v bolniško blagajno. V glavnem so to že družinski očetje, tako da se število zavarovancev pri bolniški blagajni znatno poveča. Kljub temu pa je tem zavarovancem na razpolago le en zdravnik, in sicer v Nabrežini, kjer ima bolniška blagajna svojo ambulanto. Zaradi tega morajo bolniki na dolgo pot v Nabrežino, ki je mnogokrat vezana še z raznimi vremenskimi neprilikami, da ne govorimo o stroških in izgubljenem času.

Poleg tega pa je treba še poudariti, da je vprašanje zdravniške oskrbe posebno pereče zvečer in ponoči. Zgodi se namreč, da zdravnika ni mogoče priklicati ali pa pride mnogo kasneje, kar naj bi bilo opravičljivo zaradi njegove preobremenjenosti, saj je ta zdravnik edini tudi za ves nabrežinski predel. Ko pride k bolniku na dom, tedaj je treba plačati potne stroške itd., kar je seveda vezano z velikimi stroški.

Zaradi tega so se zavarovanci že nekako sprijaznili z mislijo, da ob nujnih primerih pokličejo raje domačega zasebnega zdravnika, ki stane le malenkost več kot oni od bolniške blagajne. Vaščani oz. zavarovanci bi pa kljub temu najraje videli, da bi Križ že enkrat dobil svojega zdravnika, ali pa da bi zdravnik vsaj dva ali trikrat na teden prišel zvečer v vas kjer naj bi opravil pregled. Baje so se že nekaj pogajali, da bi zdravniku bolniške blagajne odstopili za nekaj ur na teden občinsko ambulanto, toda občina na to ni pristala.

Ne vemo, v koliko je ta informacija točna, toda če je, tedaj res ne moremo razumeti odklonilnega stališča tržaškega občinskega zdravstvenega urada, kjer bi morali pač najbolje vedeti, da se posebno v takih primerih ne smejo metati polena pod noge, temveč da se mora vzajemno sodelovati v korist prebivalstva. Zato ponovno pozivamo bolniško blagajno in občinski zdravstveni urad, da enkrat za vselej uredita to vprašanje, in sicer tako, da bo zahtevi prizadetih zavarovancev ugodeno.

Omenimo naj še vprašanje šole v Sv. Križu. V vasi sta dve šolski poslopji, in sicer šola pri cerkvi ter ono zunaj vasi. Ko so v vasi naselili okoli 700 ezulov, so seveda odprli italijanski otroški vrtec, pa tudi italijanski razredi so se močno povečali. V malem številu učilnic se sedaj stiskata obe šoli, slovenska in italijanska, zaradi česar je pouk močno otežkočem. Omenimo naj še, da morajo slovenski učenci, ki obiskujejo industrijski tečaj, na praktične vaje v delavnico v Nabrežino, medtem ko imajo italijanski učenci svojo delavnico v šoli bivše «Lege».

Vprašanje zgraditve novega šolskega poslopja je torej nadvse važno in ga bo morala tržaška občina čimprej rešiti. Ni namreč vseeno kakšnega pouka so otroci deležni, prav tako pa je nedopustno pošiljati otroke na več kilometrov dolgo pot, kjer so izpostavljeni raznim prometnim nevarnostim.

Vaščane še zanima, kdaj bo otvoritev novega kopališča in kdo bo postavljen za oskrbnika. Na račun tega javnega kopališča je slišati dosti kritik, predvsem zaradi oddaljenosti od središča vasi in zaradi premajhnega prostora.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Z železno pestjo premlatil brata

Nepoštena hišna pomočnica obsojena zaradi tatvin Stara zadeva z ukradenimi tramovi, oporniki strehe

Ce ne bi bilo amnestije, bi 34-letni Attilio Burini iz Ul. Broletto te dni že sedel za železnimi rešetkami. Usoda pa mu je bila mila, kajti sodišče mu je moralo, kljub temu da ga je obsodilo zaradi posesti železne pesti na 7 mesecev zapora, kazen popolnoma oprostiti, medtem ko je moralo tudi postopek zaradi obtožbe povzročitve teles

OB NOVI PREMIERI SLOV. NAR. GLEDALIŠČA UGO BETTI: «ZLOCIN NA KOZJEM OTOKU»

Nada Gabrijelčičeva kot režiserka

Z Nado Gabrijelčičevo sva se našli v enem izmed tolikih šumnih tržaških bajrov. Rada bi bila namreč zvedela, kaj več o premieri Bettijeve drame, ki jo bo v njeni režiji v kratkem uprizorilo naše gledališče.

Nado sicer poznamo kot upretno oblikovateljico ženskih značajev. Že vnaprej se veselimo njene poglobljene, do vsej psiholoških potankosti naštudirane igre, toda sedaj... Predstavila se nam bo kot režiserka. Njeno ime se bo pridružilo imenom, ki nam posredujejo velike dramske ustvaritve.

Vrsta vprašanj mi je vabila v mislih. Morala sem jih samo zaokrožiti in raz-

Nada Gabrijelčičeva.

poreditи drugo za drugim.

«Kaj te je usmerilo v režijsko delo», sem rekla. «Povej mi vendar, kaj je, kje in kdaj se je pričelo oglašati v tebi.»

«Res je», je takoj povzela, «da sem od vsega početka, ko sem prišla h gledališču, čutila v sebi tudi neko nagnjenje za režijo. Na poklicnem odru ni mogel pri meni priti tedaj v poštev. Režirala pa sem na diletantskih odrih v okolici Ptuja, kjer je moja mama učiteljevala. Pozneje, v času povojnih letih, sem igrala v dramski šoli v Gorici in tudi tu v Trstu. Toda tisto delo je bilo le del tega, kar sem vedno iskala, zato mi tudi ni mogelo dati popolnega zadoščenja. Vse več bi rada. Sama bi hotela zviti ono nevidno nit, ki povezuje oder predstavo. Vrsta igralskih likov je za menoj in le čutim v sebi sile, da bi jih še in še oblikovala, saj je vsakemu igralcu prvo lastno odrsko ustvarjanje. Toda mlajše moči prihajajo za nami in prav je, da dobijo prostora in razmaha. Čemu pa bi človek kljub tega onemel, če čuti v sebi še svežo ustvarjalno moč. Prenesti moraš le težišče svojega dela v tisto smer, kjer kot človek in umetnik po svoji vesti lahko največ daš svojemu narodu.»

«Razumem te. Vselej se rada ustavljam pri ljudeh, ki jih čas ne stre. Sedaj pa bi me zanimalo, koliko naših igralk se je že ukvarjalo z režijo in koliko se jih je ukvarjalo v svetovni dramatiki. Če se ne motim, nisem pri nas slišala drugega imena razen Marijeve Vere in menda Mile Garičeve.»

«Omenila sem ti že, da je vsakemu igralcu prvo, da iz sebe gradi nove in nove like. In to velja v toliko večji meri za žensko. Njej je predvsem do igranja in ni se mi zdi tisti poglavitni vzrok, zakaj imamo med režiserji tako malo ženskih oseb. V svetovni dramatiki ni sicer žena-režiserka tako redek pojav. V številni primerjavi pa bi bil delež odstotek seveda majhen.»

«Naj bo, kakor hoče», sem z nekakim ponosom nanjo pripomnila. «Ti bos pri nas v Trstu prva, ki se ukvarja z režijo.» V hipu sem prešla na predmet: «Izbrala si si delo italijanskega dramatika Uga Betija. Povej mi, je li bilo to slučajno, ali si v delu samem in snovi, ki jo obravnava, našla to, kar je zbudilo tvoje zanimanje in željo po posezanju v posamezne značaje in njihove usode.»

«Delo mi je predložil naš umetniški vodja», je nato rekla. Meni osebno sicer mnogo bolj leže drobna človeška občutja. Ko sem mislila na režijo, sem mislila na Čehova, Priestleyja, Steinbecka. Ko pa sem začela brati, me je Betti na mah prevzel zadi svoje močne dramatike in gradnje, ki v mnogočem spominja na klasično dramo. Zanimivo je to, da ga je kritika v domovini skoraj dosledno odklanjala. Priznanje so mu dali šele tik pred smrtjo, potem ko so v Parizu uprizorili prav «Zločin na Kozjem otoku». Doživel je svetovni uspeh in neki pariški kritik je med drugim zapisal, da ima veliko poetično vrednost. Meni sami se zdi kot poganska pesem. V njej v resnici čutiš neko primarno, predkrščansko vzdušje, v katerem se najbolj rezek realizem neprestano prepleta s simboliko. To je tudi glavna karakteristika njenih oseb, ki stopajo vedno nekje ob robu, kjer se nežnost in okrutnost današnjega sveta malodane spajata med seboj.» Tu je nekoliko premolknila, kot da ji je zbrati razpršene misli. Toda takoj zatem je spet pričela in ni govoril le njen glas, temveč vsaka poteza na njenem obrazu. «Prebrala sem vse Bettijeve drame», je rekla, «in povsod sem našla isto odkritosrčnost, s katero razgalja človeka skoraj do golote. Tudi isto človečnost, s katero skuša odstranjati družbene predsodke in se prikopati do skritega trpljenja. Njegov juridični poklic mu je sam po sebi dajal dovolj take tematike. Opazila sem, da jo je dosledno reševal tako, da njegove osebe sicer sprejmejo greh nase, a se svojih dejanj ne kesajo. Najbolj prodorno je seveda izraženo to v «Zločinu na Kozjem otoku». «Crna sla raste iz zemlje», pravi tam. «Greh je sredstvo, s katerim človek zadosti težnji po ljubezni in jo premaga.» In dalje: «Ljubezen je nekaj čudovito svojskega, nekaj osamljenega, izločenega iz sveta, neka tajna, ki je ne sme nihče slišati, ne omenjati.» To je torej vozel, ki spaja štiri človeške usode: ženo-vdovo-mater Agato, njeno hčerko Silvijo, svakinjo Pio in bivšega ujetnika, na pol pustolovca, ki ga nekako ni mogoče opredeliti. Tudi za njim je pač simbol.»

«Kako si skušala vskladiti ta rezki realizem z neprestano se menjavajočo simboliko? Gotovo ni lahko pravilno poudariti vsebino in ji dati primeren okvir. Tudi preko začetnih režiserskih težav si morala.»

«Predvsem naj ti povem, da mi je tehnično delo lajsalo že majhno število nastopajočih oseb. Za začetnika je to vsekakor velika prednost. Ni tako enostavno razpostaviti na odru ljudi, biti kreativni duh in dajati igri pravi tempo. V veliko pomoč so mi tudi igralci sami, ki mi z razumevanjem sledijo. Skupaj snujemo, iščemo, ustvarjamo in se poglabljamo v stvar. Zdelo se mi je edino primerno, da ji dam antičen okvir. Scenograf Jože Cesar je to mojo zamisel takoj dojel in ustvaril prav to, kar sem hotela. Ne predstavljaj si sicer čiste antike, vendar že na zunaj vse skupaj teži nekako k zemlji, k davnini. Tudi v kostumih se to odraža.»

Spet je za nekaj trenutkov premolknila. Spomnila sem se, da je imenovala Bettijevo dramo «poganско pesem». «Da, poganska pesem», je rekla Nada. «Ko se zastor odpira, se sliši bučanje morja in glas pastirjeve piščali. Spočetka je otožen, nato prehaja skoraj v bakanalijo in iz bakanalije v tožbo, v kateri zamre. Ista pesem je tudi na koncu, ko je vse končano in so se umirile človeške strasti, ki so se v drami razviharile. Dojeti z razumom to prepletajočo simboliko in ta okrutno rezek realizem je pravzaprav nemogoče. Samo čutis lahko. In temu občutju sem skušala dati poetičen navdih.»

«Slutim, da nam pripravljaš nekaj resnično lepega», sem rekla, ko je končala. In pripomnila sem: «Slutim tudi, da ne boš ostala pri tej svoji prvi režiji.»

MARA SAMSA

Film o oceanski znanstveni odpravi

Približno pet tisoč metrov dolg film, ki ga je nedavno posnela med Dakarjem v Severni Afriki in otočjem Barbados v Zahodni Indiji odprava treh britanskih znanstvenikov pod vodstvom pomorskega biologa Franka Evansa, ki je potovala kakor znamenita odprava Kon-Tiki, nam bo odprl popolnoma nova obzorja o morskem življenju. Flm, ki bo kmalu izdelan, bo vseboval tudi številne dramatične prizore, predvsem kar se tiče borbe z morskimi volkovi.

Odpravo z 18-tonsko veslačo «Petula», ki je vlekla za seboj še majhen splav, s katerega so znanstveniki vodili svoje delo, sta finansirala predvsem Belgijski institut za naravoslovje in neki belgijski industrijec. «Petula», ki je odpotovala iz Velike Britanije avgusta lanskega leta, je dosegla Dakar v novembru.

Da bodo lahko pregledali vse vzorce morskega življenja, ki jih je odprava našla na svoji poti, bodo rabili približno leto dni. Odprava pa je dobila tudi bogate podatke o vremenu. Med drugim je na primer tudi ugotovila, da se severni in južni ekvatorialni tok združita v bližini Srednje Amerike, kar je bilo doslej popolnoma neznano.

S kino-kamero za filmanje pod vodo so dobili nove številne koristne podatke o življenju tik pod morsko gladino. Tako so na primer dokončno ugotovili, da spadajo delfini v družino kitov.

Veslačo «Petulo» so pustili na cilju svoje znanstvene odprave, od koder jim bodo poslali tudi dve veliki košari z znanstvenim materialom, ki so ga nabrali med potjo.

ZA VSESTRANSKI NAPREDEK LJUBLJANE

Kaj predvideva družbeni načrt

Pred kratkim je bil izdelan osnutek družbenega plana Ljubljane za letošnje leto. Zdaj sta o osnutku razpravljala oba odbora MLO, v petek in soboto pa sta o njem razpravljala in sklepala mestni zbor in zbor proizvajalcev MLO Ljubljane.

Kakšen je bil gospodarski razvoj Ljubljane lani

Osnutek družbenega plana Ljubljane obsega zajetno knjigo, ki podaja v prvem delu pregled gospodarskega razvoja Ljubljane v letu 1953 in perspektive tega razvoja. V drugem delu so vsebovane smernice za razvoj gospodarstva v Ljubljani v letošnjem letu. Tretji del navaja ukrepe za izvedbo tega plana; četrti del pa govori o skupnih dohodkih mestnega ljudskega odbora in o njihovi razdelitvi.

Ko podaja družbeni plan pregled gospodarskega razvoja Ljubljane v preteklem letu, navaja najprej vse spremembe v preteklem letu po pozameznih panogah. Široko tolmači napredek industrijske proizvodnje, ki se je v primerjavi s preteklim letom dvignila na 116,5 odst. Na porast industrijske proizvodnje je vplivala tudi večja storilnost. Glede razvoja kmetijstva v preteklem letu navaja poročilo, da se je struktura kmetijstva precej spremenila. Čeprav je na področju mesta kmetijska proizvodnja manjšega pomena, se je vseeno povečal pridelek krompirja in krmilnih rastlin, to pa na škodo žitaric in industrijskih rastlin. V gradbeništvu se je lani število zaposlenih nekoliko povečalo in je znašalo 4432. Tudi promet v trgovini je bil lani večji kot leta 1952, to pa za 57 odst.! Skupaj je delovalo v Ljubljani lani 106 trgovskih podjetij, v katerih je bilo zaposlenih 5311 ljudi. Seveda pa se je zaradi povečanega prometa povečalo tudi število poslovalnic. Kapaciteta gostinstva je bila v preteklem letu znatno večja kot v letu 1952. Tako je bilo v Ljubljani 206 gostinskih obratov, z 11.000 sedeži v lokalih, s kapaciteto 9180 kuhinjskih obrokov, toda samo pet hotelov s 587 posteljami. Toda prav sedanje stanje gostinstva ne more zadoščati več povečanim potrebam Ljubljane, zlasti ne močno povečanemu tujskemu prometu, ki se je zlasti lani izredno razvil.

Poročilo o gospodarskih uspehih v preteklem letu govori nadalje o gibanju kratkoročnih finančnih sredstvih ter o investicijski graditvi. Skupno je bilo lani investiranih 4004 milijonov din, od tega največ za gospodarstvo, nekoliko manj za stanovanjsko in komunalno graditev, manj pa za prosveto, za zdravstvo in ostalo.

Kaj določa družbeni plan za letos

Osnutek družbenega plana za leto 1954 predvideva, da se bo v letošnjem letu znatno povečala družbena proizvodnja, pa tudi celoten narodni dohodek. Tudi narodni dohodek, ki odpade na enega prebivalca, se bo povečal od 111.000 din, kolikor je znašal leta 1953, na 117.000 din.

K vsemu temu bo pripomoglo predvsem povečanje industrijske proizvodnje. Vse panoge industrije bodo imele v letošnjem letu večjo produkcijo, le produkcija papirja bo zaradi obnove obratov manjša in približno ista bo tudi tobačna produkcija. Ostale panoge pa bodo povečale proizvodnjo, elektroindustrija celo za 73 odst. Omeniti je treba proizvodnjo 25 tisoč radijskih aparatov, ki jih bo izdelalo podjetje Telekomunikacije, katerega prvi aparati znamke «Savica», «Kras» in «Soča» so se že lani uspešno uveljavili. Kovinska industrija postaja v Ljubljani vedno pomembnejša. Letos bo v polnem obsegu obratovala nova tovarna koles «Rog», ki bo do konca leta izdelala že 10.000 koles. Zanje se močno zanimajo tudi v tujini in ima tovarna že ugodne ponudbe za izvoz. Omeniti je proizvodnjo pisalnih strojev v novi tovarni, ki je lani izdelala prvo poskusno serijo teh strojev. Lahko pa govorimo tudi o napredku kemične industrije (tovarna zdravil!) in tekstilne industrije, ki ima široke možnosti izvoza; nekoliko pa bo povečala svojo proizvodnjo tudi živilska industrija. Bo pa industrija na novo zaposlila okoli 1100 novih delavcev.

Razumljivo je, da posveča osnutek družbenega plana vso pozornost tudi drugim gospodarskim panogam, zlasti kmetijstvu, ki ga namerava letos precej pospešiti, trgovini, zlasti pa turizmu in gostinstvu. Za pospeševanje obrti bo letos osnovanih deset novih obrtnih obratov državnega sektorja, sicer pa se bo število v obrti zaposlenih povečalo za čez 2000 delavcev. V komunalni dejavnosti je treba vsekakor omeniti reorganizacijo cestnega prometa in nadomestitev tramvajev s trolejbusi in avtobusi. Znano je, da so bila tozadevne pogodbe za nabavo novih vozil že sklenjene s švicarskimi oz. nemškimi podjetji, nekatere dele, kot n. pr. karoserije, pa bodo izdelale domače tovarne.

Osnutek družbenega plana posebej govori o investicijah. Največ sredstev je namenjenih za investicije v gospodarstvu, pa tudi v prosveti in zdravstvu. Preseglo pa bi okvir današnjega poročila, če bi navajali vse investicije. Omenimo naj samo, da prdevideva osnutek plana obširna dela za reorganizacijo kmetijstva, za gradnjo novih šol, zdravstvenih ustanov, za modernizacijo cest, za nove vodovode in kanalizacijo in seveda tudi za zgraditev novih stanovanj.

S. R.

Važnost mednarodne ustanove za atomsko energijo, za napredek medicine in blaginjo človeštva

Dr. Charles Mayo, predsednik upravnega sveta slovite Mayo klinike v Rochestru, v Minnesoti, in član ameriške delegacije pri ZN, je podal 15. decembra 1953 nekaj izjav o Eisenhowerjevem načrtu za prvi korak proti «atomskemu miru». Kot zdravnik in mož znanosti je v Rochestru izdal poziv «zdravnikom in znanstvenikom sveta», naj sodelujejo pri ustanavljanju od ameriškega predsednika predložene «atomske banke», pri čemer naj upoštevajo kaj lahko ta načrt pomeni «za bodočo blaginjo narodov sveta».

«Če bi lahko združili jedrne tvarine in znanstvene naprave pod vodstvom Združenih narodov — je izjavil Mayo — in strnili dognanja usposobljenih znanstvenikov iz vseh delov sveta, bi lahko mnogo hitreje rešili mnogo medicinskih in zdravstvenih problemov, ki jih je znanost do danes zaman skušala rešiti».

Mayo je opozoril, da sta diagnoza in zdravljenje raka, povečanja ščitne žleze in drugih bolezni z uporabo atomske znanosti v medicini že zelo napredovala, da pa «bodočnost na tem področju obeta še mnogo več»; omenil je tudi dejstvo, da obetajo druga odkritja na atomskem področju povečanje živilske proizvodnje in s tem uspešno pobijanje glavnega vzroka bolezni, pomanjkljive in nezadostne prehrane. Mednarodna ustanova za atomsko energijo bi imela za prvo posledico, da bi dobili znanstveniki vseh dežel na razpolago materialna sredstva in izvedeli za najnovejša dognanja za lajšanje trpljenja človeštva; s tem bi se skrajšale poskusne faze atomskega zdravljenja in pospešilo tako zdravljenje v bolnišnicah in na klinikah vseh delov sveta.

Ameriška raziskavanja za uporabo atomske znanosti v medicini

Mayo je nato omenil dosedanje uspehe v uporabljanju atomske znanosti v miroljubne namene in zlasti v medicini, pri čemer je nedvomno mislil na uspehe ameriških znanstvenikov, ki jih seveda kot odličen predstavnik medicine v Združenih državah nedvomno dobro pozna. O tem hočemo tu podati kratek pregled.

Važne študije za uporabo atomske znanosti v medicini so napravili v centru za raziskavanje raka na chikaški univerzi, v državnem laboratoriju v Brookhavenu, v radiološkem laboratoriju Kalifornijske univerze in v dveh laboratorijih atomskega centra Oak Ridge v Tennesseeju. Vsi ti centri in laboratoriji pošiljajo študijske pripomočke 75 ameriškim medicinskim fakultetam; vsa ta raziskavanja finansira ameriška komisija za atomsko energijo.

Koristi eventualne mednarodne ustanove za atomsko energijo

Ameriški zdravniki in atomski znanstveniki dosegajo lepe uspehe pri svojem delu za učinkovito zdravljenje raka. Najbolj znani od dosedanjih uspehov na tem področju zadevajo radijske izotope. Izotopi so kot znano kemično enaki, a po atomski teži različni elementi snovi, iz katere izvirajo; z atomskim postopkom se lahko napravijo radioaktivne; odkritje tega postopka je za medicino skoraj prav tako važno kot odkritje mikroskopa. Skoraj 5 let že pošiljajo Združene države radijske izotope v tujino. Prejema jih 37 dežel. V zamenjavo za te izotope morajo te tuje dežele poročati o svojih raziskovanjih, od česar ima korist ves svet.

Trenutno se vršijo medicinska raziskavanja če in v koliko lahko uporabljamo radijske izotope pri zdravljenju srčnih motenj in bolezni krvnega obtoka poleg številnih drugih bolezni.

Pri študiju določenih bolezni so se izkazali za zelo koristne zlasti radijski izotopi «kratkega trajanja», ki jih zaradi kratkega časa njihove učinkovitosti ne morejo pošiljati v oddaljenejše kraje; treba jih je zato napraviti v bližini kraja uporabe. Že iz tega je razvidna važnost po Eisenhowerju predložene «atomske banke»; atomske reaktorje za napravljanje kratkotrajnih radijskih izotopov bi lahko postavili v mnogih krajih sveta.

Podobne koristi bi imelo poljedelstvo od večje uporabe atomskega materiala, s katerim se lahko proučujejo navade škodljivih žuželk, in od splošne uporabe posebnih atomov, s katerimi se lahko zasledujejo koristi raznih gnojil. Posledica tega bi bilo splošno povečanje in izboljšanje pridelka živil.

Na industrijskem področju bi uporaba atomske energije popolnoma spremenila življenje milijonov ljudi tako imenovanih «zaostalih» področij. Preteklo jesen so že začeli graditi v Ameriki veliko atomsko elektrarno, ki bo v treh ali štirih letih lahko dobavljala v velikem obsegu električno energijo za industrijo. Ta energija je danes še zelo draga, vendar lahko predvidevamo za bodočnost, da z raznimi izboljšanji električni tok iz atomskih naprav ne bo stal več kot tok iz hidroelektrarn; kasneje bo pa še celo cenejši. Vsekakor je uporaba atomske energije v industriji zelo važna za vse dežele, ki nimajo dovolj lastnih goriv in ki tega primanjkljaja ne morejo kriti v zadostni meri z električno energijo iz normalne produkcije. Pospešiti začetek tega načina uporabljanja atomske energije po vsem svetu pomeni pospešiti začetek boljše gospodarske dobe kot se je to dogodilo že tudi svoj čas s prvo industrijsko uporabo pare in električitete.

Charles Mayo in klinika Mayo

Dr Charles Mayo, eden prvih kirurgov današnje Amerike, izhaja iz stare zdravniške družine; njegov oče Charles Mayo in stric William Mayo sta ustanovila kliniko Mayo, ki slovi danes po vsem svetu, njegov stari oče pa je bil v preteklem stoletju med pionirji v trebušni kirurgiji. Charles je s svojimi 55 leti profesor kirurgije na univerzi Minnesote in predsednik upravnega sveta klinike, ki se je rodila leta 1890 kot mala bolnišnica in postala v našem stoletju eden od največjih medicinskih raziskovalnih centrov na svetu. Iz vseh delov Združenih držav in iz vsega sveta prihajajo zdravniki, ki proučujejo metode diagnoze in zdravljenje, ki jih uporabljajo na kliniki, ter se seznanjajo z najnovejšimi odkritji raziskovalnega centra, ki je združen s kliniko. Bolniki prihajajo iz najoddaljenejših krajev ne samo zaradi slovesa klinike ampak tudi zato, ker na kliniki niso nikdar zavrnili nikogar, pa če lahko plača ali ne. Moralno načelo klinike Mayo je postavil dr. William, stric Charlesa Mayo, ko je leta položil temeljni kamen nove klinike, ki je nadomestila bolnišnico, z besedami: «Med zidovi te klinike se bomo vedno držali visokih idealov zdravniškega poklica; brez vsake razlike bomo zdravili vsakogar, bogatega in revežа, ne glede na vero in raso».

Charles Mayo je podedoval ta načela in se ravna po njih. Promoviral je l. 1921 v Princetonu in se habilitiral leta 1926 na pennsylvanski univerzi v splošni medicini ter leta 1931 v kirurgiji na univerzi Minnesote; od tega leta dalje izvršuje svojo sedanjo prakso v Rochestru. V zadnji svetovni vojni je bil sanitetni polkovnik, leta 1950 je postal predsednik ameriškega sveta za povratnike. V njegovem javnem življenju bi bilo omeniti tudi razne posebne misije, ki jih je opravil po nalogu obrambnega ministrstva. Charles Mayo je naravno član glavnih ameriških in mednarodnih zdravniških združenj; med drugim je častni član Italijanskega društva kirurgov in komendator italijanske krone.

SLUŠNA BARIERA

Leta 1831 je angleški zdravnik Fosbroke opozoril na poklicno gluhost kovačev. Kasneje so se pojavili še drugi opisi poklicnih poškodb ušesa. Zdaj je najhujši ropot, ki ga mora prenašati človeško uho iz poklicnih razlogov, hrušč reakcijskih motorjev, katerega jakost znaša po slušni lestvici okoli 140 decibelov. Naj v primerjavo omenimo, da doseže običajen pogovor 35 do 55 decibelov, ropot železniškega vagona pa 60 do 75 decibelov. Vsi zvočni dražljaji, ki presegajo 90 decibelov, lahko povzročijo okvare ušesa. Ropot reakcijskega letala je torej v nevarni coni. Ropot ne škoduje toliko pilotu, ki sedi pred motorjem, ampak je bolj nevaren za osebje letališča in posadko letalonosilke. Silen ropot pa ne škoduje samo ušesu, ampak ima lahko tudi škodljive posledice za drugo telesno tkivo, tako so v zadnjem času ugotovili, da lahko povzroči okvaro pljuč. Človek torej ne ustvarja samo najpopolnejših strojev, ampak tudi najbolj zahrbtne vzroke poklicnih nezgod.

V «Britanskem časopisu industrijske medicine» poroča dr. Johnston o raznih spremembah na motorjih, ki so že nekoliko izboljšale položaj. Kadar pa je tehnično izboljšanje nemogoče, je treba poskrbeti za slušno izoliranje delavca. Mali ušesni vložki iz hitrofilnega bombaža, prepojeni s parafinom, lahko zmanjšajo zunanji ropot za 20 do 30 decibelov. Seveda to moti razgovor in včasih popolnoma onemogoči slišanje človeškega glasu. Vendar te nevšečnosti ni težko odpraviti in dr. Johnston opozarja na razločevalno slušno bariero, ki ne moti slišanja človeških glasov, pa vseeno izloči zunanji hrup.

TERMIČNA BARIERA

Čeprav zvočne meje ali bariere kot to navadno imenujemo še ni preseglo letalo v takih okoliščinah, ki bi omogočile splošno potrdilo teh rekordnih poletov, so vendar česti poleti eksperimentalnih letal in strmoglavi poleti navadnih letal z nadzvočno hitrostjo znak na tem področju doseženega napredka. Vendar še niso premagali hitrosti zvoka v normalnem vodoravnem poletu, rešiti je treba pred vsem še probleme aerodinamične stabilnosti in kontrole letala. Ko bodo zvočno mejo premagala letala, ki bodo lahko letela z nadzvočno hitrostjo daljši čas, bo pa treba rešiti pred vsem še probleme, ki so v zvezi s tako imenovano termično bariero, to je zapreko, ki je povzroča kinetična toplota, katera grozi, da stopi kovine in plastične snovi in uniči razne sestavne dele nadzvočnih letal.

Na nedavnem sestanku Britanskega fizikalnega instituta so predavatelji poudarjali, da bo verjetno pri hitrostih, ki bodo dvakrat večje kot je hitrost zvoka, potrebna za ohlajevanje letala skoraj enaka ali pa še večja sila kot za pogon letala. Zaradi težavnosti vprašanja bo treba začeti s študijami, da se najde material, ki bo odporen proti silni vročini, katera bi sicer lahko spremenila letalo v razbeljen meteor.

NOV SLOVENSKI FILM

„GREH"

Frančišek Čap, režiser filma «Vesna», (ki ga bomo imeli priložnost v kratkem videti tudi v Trstu), je napisal scenarij za film po znani Maupassantovi noveli «Zgodba kmečke dekle». Ta film bo snemalo slovensko filmsko podjetje «Triglav-film» v koprodukciji z zapadnonemškim filmskim podjetjem «Saphirfilm» iz Muenchena. Čap bo novi film tudi režiral, asistenta režije pa bosta Slovenca Zvone Sintič in Maks Sajko. V filmu bodo igrali Ruth Niehaus, Viktor Stahl, Hansi Knotek in Peter Carsten. Poleg teh bodo nastopili še drugi nemški filmski igralci ter nekateri slovenski igralci, ki bodo še sklenili pogodbe za nastop v tem filmu. Direktor filma je Dušan Povh, arhitekt pa inž. Lipužič. Skoraj vsa snemalna ekipa je slovenska, prav tako pa je vso skrb za tehnično bazo in organizacijo snemanja prevzel «Triglav-film». Večino filma, ki se bo imenoval «Greh», bodo posneli v ljubljanskih ateljejih «Triglav-filma», zunanje posnetke pa večinoma v coni B STO. Film nameravajo posneti zelo kmalu. Glavno snemanje na terenu bo v drugi polovici maja in prve dni junija. Ker se je Čap že dolgo let ukvarjal z mislijo na ta film, lahko pričakujemo, da bo to mogoče Capovo najbolj uspelo delo.

***

«Samostalni» tudi v Mariboru. Po razstavi v Ljubljani je od 15. do 25. aprila razstava «Samostalnih», to je skupine srbskih odnosno beograjskih likovnih umetnikov, ki združuje umetnike raznih starosti, umetnostnih nazorov in ambicij, tudi v Umetnostni galeriji v Mariboru.

***

Drago Zupan, basist ljubljanske Opere, je v soboto 17. aprila z nastopom na priemieri Prokofjeve opere «Zaljubljen v tri oranže» proslavil 35-letnico svojega umetniškega delovanja.

***

Modest Sancin, član SNG iz Trsta, je pred kratkim gostoval v ljubljanski Drami. Nastopil je v vlogi Prohora (Vasa Železnova).

***

Miha Baloh, član SNG iz Trsta, je gostoval na Jesenicah, kjer je nastopil v Budakovem «Metežu» kot Perelja.

***

Švedski pianist Hans Leygraf je gostoval v Ljubljani in Mariboru.

***

«Na straži smo! Ne boj se Trst!...» tako se prične pesem Alojza Gradnika, ki jo je poleg treh drugih uglasbil Rado Simoniti. Skladbe so prirejene bodisi za dvoglasno petje s spremljavo klavirja, za enoglasni zbor in godbo na pihala itd. Te Simonitijeve koračnice so zelo primerne za množično petje.

***

Antonio Janigro vodi ansambel zagrebških solistov, ki si je že v kratkem času svojega delovanja pridobil izreden sloves. Ansambel, v katerem sodeluje tudi baritonist Vladimir Ruždjak, je nedavno nastopil v Mariboru, zadnji petek pa v Ljubljani.

***

105. obletnico celjskega gledališča bodo proslavili 24. in 25. aprila.

***

Za «Eseje in razprave» I. Prijatelja (II. knjiga) je Slovenska Matica razpisala subskripcijo. Knjiga, ki bo izšla sredi meseca maja, bo obravnavala literarne razmere po evropskem svetu, posebno pa se ustavlja pri ruski literaturi, v kateri je bil Prijatelj prvi slovenski strokovnjak. Z novimi pogledi na literarna dogajanja zadnjih 30 let je napisal uvod dr. Anton Slodnjak, Prijateljev učenec, ki je podal obenem najpopolnejšo podobo življenja in dela svojega velikega učitelja.

***

Karlo Pahor je bil na nedavnem občnem zboru Društva slovenskih skladateljev izvoljen za novega predsednika.

***

«Jevgenija Onjegina», opero Čajkovskega, so pred kratkim uprizorili v mariborskem gledališču pod muzikalnim vodstvom mladega dirigenta Janeza Komarja; režiser je bil Karlo Kamuščič, inscenator pa inž. arh. Vlado Rijavec.

***

Ondina Otta je gostovala v Mariboru, kjer je imela več uspelih predstav.

***

«Krvava pot» se imenuje film, ki ga je začel snemati «Avala-film» v koprodukciji z «Nork-filmom» iz Norveške. Iz Norveške so prispeli igralci in režiser Bergstroem. Za snemanje prizorov iz koncentracijskega taborišča je bil določen Bohinj. Poleg norveškega režiserja režira film še Radoš Novaković.

***

«Kolo», ansambel narodnih plesov iz Beograda, (ki smo ga lani videli tudi v Trstu), je sklenil pogodbo o gostovanju v Zahodni Nemčiji in na Nizozemskem od 9. maja do 4. junija. Ansambel bo imel kakih 20 prireditev v raznih mestih Zahodne Nemčije in Nizozemske.

ZA OLAJSANJE DELA SODOBNE GOSPODINJE

Na letošnjem britanskem industrijskem velesejmu, ki bo v Londonu in istočasno v Birminghamu od 3. do 14. maja, bo razstavljenih tudi več sto raznih izdelkov, ki predstavljajo nove zamisli za domače gospodinjstvo.

Velik del teh gospodinjskih predmetov je bil izprva določen za uporabo v industriji, tako na primer proti vsakemu olju, maščobi, ali vreli vodi odporne rokavice, ki se skoraj ne morejo strgati. Drug tak izdelek, ki prihaja v gospodinjstvo iz industrije in sicer iz avtomobilske industrije, je silicijevo loščilo za pohištvo. Ta politura je nepremočljiva za vodo, prah in umazanijo, poleg tega pa še uniči vse klice in bakterije. Z loščem se prevleče pohištvo ali sploh vsak les dvakrat na leto in kasneje ni potrebno drugo kot razprašenje. Lošč ščiti tudi pred sončno svetlobo.

ZA MIROLJUBNO UPORABO ATOMSKE ENERGIJE

Ameriška komisija za atomsko energijo je danes objavila, da je sklenila 36 pogodb z raznimi ameriškimi univerzami, raziskovalnimi zavodi in industrijskimi laboratoriji za raziskavanja v zvezi z miroljubno uporabo atomske energije.

Med temi raziskavanji so raziskavanja s ciklotroni, to je z napravami, ki proizvajajo atomske delce in ugotavljajo vpliv, ki ga ima atomska energija na razne kovine. Eno izmed proučevanj na univerzi Harward bo zadevalo merjenje radijskega izžarevanja izkopanin iz raznih geoloških dob in raznih krajev sveta.

PRISPEVEK ZA MLADINSKI NAGRADNI NATEČAJ

NJEGOVA MATURA

2.

Medtem je opazil, da se Colette vneto uči. Čutil se je poraženega. Dobro je vedel, da lahko tudi on nekaj pokaže. Lotil se je resno. Nikoli se ni tako vneto učil, kakor v tem zadnjem času. Matura je bila pred vrati, treba se je bilo potruditi. Peter ni zahajal nikamor več razen h Colette, čeprav je bil spočetka reden obiskovalec kino dvoran. Hotel se je izkazati.

Čas je hitel. Peter ni bil več sam sebi podoben. Od jutra do večera je čepel pri knjigah.

«Zadosti, no, Peter; pojdi počivat, saj imaš še jutri čas!»

«Prosim, mama! Pusti me, da dokončam še to poglavje.»

A vse te prečute noči, ko je presedel pri knjigah, vsi ti dnevi, ko se je trapil z matematiko in fiziko, ves ta trud mu je bil končno poplačan.

Sonce je veselo sijalo na modrem nebu in osvetljevalo obljudene ulice. Pripekalo je.

Peter je ponovno stopal po pločniku. Od veselja mu je srce v prsih poskakovalo; čeprav je bilo toplo, je držal roko v žepu in mrzlično otipaval zvitek papirja. Čutil se je svobodnega, močnega, imel je maturitetno diplomo, končno, po tolikem trudu je le dosegel, kar je hotel. Ponosno je stopil pred starše in jima izročil dokaz svojega prizadevanja.

Končno. Gimnazije je bilo konec, sedaj bo kmalu pozabil na tisto vrsto klopi, na razred, v katerem je presedel več let; žal mu je bilo prijateljev, porazgubili se bodo vsak po svoji poti; pred njim so se širila nova obzorja, pred njim so stala odprta vrata univerze. Obenem je bil vesel, da je tudi Colette izdelala. Sedaj pa si bosta privoščila zasluženi počitek.

Stopil je k telefonu in sestavil številko:

«Halo, si ti, Colette?»

«Oui, Pierre, bila sem pri očetu, bil je zelo vesel za naju oba!»

«Tudi moji so zadovoljni, sedaj pa so mi dali proste roke; ali se bova kaj videla?»

«Lahko. Veš, Pierre, danes se začne festival operete na Gradu in je na sporedu «Vesela vdova». Zelo rada bi šla. Pridi, bova skupaj; saj imava sedaj presneto dosti časa.»

Peter je šel. Vesel je bil, da ga je Colette povabila. Ko pa sta se skupaj peljala na grad in je ona bila v njegovi bližini, so se mu spet vrnili tisti sladki občutki, ki so dvigali njegovo dušo visoko do nebes. Ko je sedel na udobnem stolu in napeto gledal na oder, je nevedoma položil roko Colette čez rame. Po prostoru se je razlegala sladka melodija: «Vilia, o Vilia, dekle prelepo.» Z vso dušo je Peter pil to prekrasno muziko. Bil je presrečen, njegovi prsti so narahlo pritisnili na njeno roko in Colette mu je nežno položila glavo na ramo, njeni lasje so ga božali po licu. V tem trenutku si ni želel ničesar drugega. Najraje bi tako ostal za vedno. Čutil je lahko utripanje njenega srca, poiskal je njeno roko in jo stisnil v svojo dlan. Imel je občutek, da vsenaokrog ni nikogar, da sta sama, sama ona in on; zvoki veselega valčka so mu le medlo udarjali na uho, poslušal je njeno enakomerno dihanje, še tesneje je pritisnil svoje žareče lice k njenemu. Torej, tisti sladki občutki, tista razigranost, ki ga je prevzemala, ko se je vračal od nje, vse to ni bila le prevara; res, ljubil jo je, ljubil z vso dušo. Colette, o Colette! Takrat je udušil v sebi pekoč glas ljubezni, udušil je v sebi vse, kar ga je tiralo v svet sanj, a sedaj je spoznal, da to ni bila le prazna šala, obiski pri Colette so ga približali njeni duši, ljubil jo je, da, in to je bilo tako lepo. In ona? Gotov je bil, da ga tudi ona ljubi, ljubi tako goreče kot on sam. A sreča je bila prevelika, da bi trajala vso večnost. Predstave je bilo konec in Peter se je zbudil iz svojih opojnih misli.

Počasi sta se vračala proti domu. Večer je bil in visoke ciprese so metale senco na cvetlične grede poleg ceste. Hodila sta molče, oba pod vtisom sladkih melodij, ki so jima še vedno zvenele v ušesih. Zgodilo se je prvič, da je Peter prijel Colette pod roko in jo peljal proti prazni klopici. Sedla sta in strmela v prekrasno noč. Vsenaokrog je bilo tiho, stezice v parku so se belile v mesečini, v daljavi se je lesketalo morje; nešteto lučic je plavalo po njegovi gladini.

Molče je Peter prijel njeno roko in si jo pritisnil na prsi, a ni mogel vzdržati. Objel je Colette in njune ustnice so se združile v dolg, vroč poljub...

Lica so jima gorela, oči so se svetile.

«Colette, ljubim te», je zašepetal.

«Oh, Pierre, ti me ljubiš? oui, vedela sem, da moje sanje niso le prazen nič, tudi jaz te ljubim; od prvega trenutka, ko sem te videla, sem

**Louis

TRST, torek 20. aprila 1954

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo pretežno oblačno vreme z razjasnitvami. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 12.7 stopinje; najnižja 6.9 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 20.00: G. Verdi: «Ernani», lirična drama v 4 dej. — **Trst II.:** 19.00: Šola in vzgoja. — **Trst I.:** 21.30: Simfonični koncert pod vodstvom L. Toffola. — **Slovenija:** 12.00: Domače pesmi izvaja Trio Slavko Avsenik.

ŠPORTNI DNEVNIK

SPREMEMBA NA VRHU V ITALIJANSKEM NOGOMETNEM PRVENSTVU

TRIESTINA SI JE S TEŽAVO A ZASLUŽENO PRIBORILA TOČKO

Inter poražen v Neaplju, Milan pa doma po Torinu - Legnano bo skoraj gotovo izpadel iz serije A

REZULTATI:

Atalanta - Udinese	6-0
Bologna - Legnano	2-0
Genoa - Palermo	1-0
Juventus - Spal	3-1
Lazio - Roma	1-2
Milan - Torino	0-1
Napoli - Inter	2-1
Novara - Sampdoria	3-0
Triestina - Fiorentina	1-1

Čeprav je zadnje kolo italijanskega nogometnega prvenstva poteklo brez večjih presenečenj, je vendar prišlo do znatnih sprememb v kvalifikacijski lestvici. Inter, ki se je bil povzpel na vodilno mesto, je zaradi poraza, ki ga je utrpel v Neaplju (1:2), zdrknil zopet na tretje, na njegovo mesto pa je stopil Juventus z zmago nad Spal (3:1). Na drugo mesto se je s točko manj usidrala Fiorentina, ki je tri minute pred koncem igre spustila na tržaškem stadionu iz rok že skoraj gotovo zmago. Tudi v mirnih «sredinskih» vodah je bilo nekaj nepričakovanih rezultatov, ki pa niso bistveno vplivali na vrstni red posameznih moštev. Milan je še vedno četrti, čeprav je na lastnem igrišču izgubil proti Torinu (0:1). Peta je Roma, ki je v rimskem derbyju premagala Lazio z 2:1 na šestem Bologna, ki je z zmago 2:0 še bolj prikovala k tlom nesrečni Legnano. Če omenimo še katastrofalen poraz Udinese v Bergamu (6:0) ter tesno zmago Genove nad Palermom, tedaj smo se že preselili med brodolomce, ki se krčevito love za rešilne bilke da se obdrže na površju.

ZMAGOVITI STOLPEC:
1 1, 1, 1, 2, 2, 1, 1, X, 2, X, 1, 2

Pojdimo od spodaj navzgor. Legnano je, kot že rečeno, na dnu s 17 točkami. Palermo ima dve točki več. Udinese 4 več, Triestina in Spal 5 več. Lazio 6 več. Triestina se je s težko, toda zasluženo priborjeno točko pomaknila za mesto više. Udinese pa s hudim porazom za mesto niže. Skoraj neverjetno pa je, kako se je iz varne sredine približal repu Lazio.

Pri Triestini moramo zabeležiti zadovoljiv vzpon v zadnjem času, posebno odkar je prevzel tehnično vodstvo Feruglio. Morda gre zgolj za slučaj, a dejstvo je, da zadnje čase pridno nabira prepotrebne točke.

Tudi v nedeljo, ko je že vse kazalo, da bo ostala praznih rok, je z izredno voljo dosegla točko. Neodločen rezultat s Fiorentino se more smatrati za uspeh, čeprav je res, da Fiorentina ni nepremagljiva. Če hočemo biti popolnoma objektivni, moramo priznati, da so gostje prikazali sicer lepšo in popolnejšo igro, posebno potem ko so dosegli vodilni gol. Z akademiziranjem sredi igrišča so na trenutke celo navdušili, posebno odlična žonglerja in tehnika Gren (imenovan zaradi svoje popolnosti profesor) in Bacci. Če pa upoštevamo akcije enih in drugih in zapravljene priložnosti, potem neodločen rezultat popolnoma odgovarja igri in če kdo pri tem kljub vsemu zasluži pohvalo, potem so to lahko edino helebardarji, saj so ves drugi polčas igrali praktično z desetimi možmi, ker je Soerensen po slučajni poškodbi le še statiral.

Gostje so že od vsega začetka dali razumeti, da jim gre za zmago. Začeli so z odprto igro in z naglimi prodori, ki pa so le redko prišli do Nuciarija. Domača obramba je bila vedno na mestu, posebno pa še Maldini, Ganzer in Travagini, ki je tokrat prvič nastopil pred tržaškim občinstvom. Njegov debut na domačih tleh je bil nadvse uspešen in kmalu si je pridobil simpatije množice zaradi svoje hladnokrvnosti in zaradi svojega odličnega odbojnega udarca. Njegove žoge so bile vedno dolge in kar se da preračunane. Od tega je imel največ koristi Lucentini, in tudi ostali napadalci, predvsem Secchi in Curti, čeprav je ta bil vedno nekoliko odzadaj.

Kljub tehnični premoči gostov, pa je domačim uspelo kmalu ustvariti tisto ravnotežje, ki povzroča, da se igra odvija tam nekje na sredini igrišča brez večjih nevarnosti za oba čuvarja svetišč. In če je kdo od njiju bil kljub temu več zaposlen, je bil to Costagliola, ki je moral večkrat intervenirati in tudi pokazati vse svoje nemajhne sposobnosti. Feruglio, ki je odredil ofenzivno taktiko domačih, grajeno predvsem na individualnih prodorih, je dobro vedel, da je proti takim resnim nasprotnikom prvi gol še posebno važen in pogosto tudi odločilen. Toda iz vseh napadov Secchija, Lucentinija, Curtija, Soerensena in delno Doriga se ni rodilo nič več kot dva neizkoriščena kota. Ko pa se je nekaj minut pred koncem polčasa Soerensen poškodoval, tedaj je postalo jasno, da na zmago ni več računati.

V drugem polčasu so gostje hoteli številčno inferiornost domačih izkoristiti. To jim je v 12. minuti tudi uspelo, čeprav ne toliko po njihovi zaslugi, kot po krivdi domačih branilcev. Z desnega krila centrirano žogo je z glavo prestregel Segato in jo iznad Nuciarija usmeril v mrežo.

Kot že rečeno, so poslej gostje uprizorili akademijo sredi igrišča, vendar so istočasno tudi zaprli igro, potegnili dva napadalca v obrambo. Grenu, Bacciju in Marianiju pa poverili nalogo protinapadanja.

Čim bolj se je bližal konec tekme, tem večja nervoznost se je oprijemala domačih. Toda izbirati ni bilo kaj: ali izgubiti še z golom več, ali izenačiti. Vsa Triestina se je vrgla v napad in Costagliola je imel polne roke dela. In ko je res že vse kazalo, da je ves napor zaman, takrat je prišlo zasluženo plačilo. Lucentini je še enkrat odlično prodrl po krilu in podal na sredino. Zoga pride do Curtija in od njega do Secchija, ki jo v pravem akrobatskem obratu pošlje neubranljivo v mrežo mimo presenečenega vratarja. Krasna poteza Lucentinija in še bolj mojstrski gol Secchija!

Ves stadion je zajelo navdušenje. Objemali so se navijači, objemali so se igralci.

Preostale tri minute so brez kronike, mislimo kar se nogometa tiče. Prišlo pa je do «črne kronike», ki pomeni v novinarskem žargonu čisto navaden pretep. Začel je menda Bacci, povrnil mu je Travagini, končala pa sta oba v slačilnicah, kjer sta morda še nadaljevala, morda pa sta si tudi segla v roko. Na vsak način je imel sodnik Jonni iz Macerate prav, ko je oba kaznoval z izključitvijo, kajti pretep ne spada na igrišče.

MLADINSKI TURNIR V MILANU

Milan - Dinamo 1:1 Po žrebu prvi Milan

Kot najbolj izdelano moštvo se je pokazal Hajduk.

Rezultati mladinskega turnirja v Milanu:

Olimpique Nica - Lorenteggio 0:0 (po podaljških; Lorenteggio se odreče žrebu).

Dinamo - Pro Patria 0:0 (po podaljških; po žrebu zmaga Dinamo).

Milan - Olimpique Marseille 4:1.

Hajduk - Atalanta 1:1 (po podaljških; po žrebu zmaga Hajduk).

Dinamo - Olimpique Nica 2:1 (po podaljških; prej 1:1).

Milan - Hajduk 4:1.

Hajduk-Olimpique Nica 5:0.

Milan - Dinamo 1:1 (po podaljških; po žrebu zmaga Milan).

Končni vrstni red: 1. Milan; 2. Dinamo; 3. Hajduk; 4. Olimpique Nica.

LESTVICA:

Juventus	28	16	9	3	46	27	41
Fiorentina	28	15	10	3	41	20	40
Inter	28	15	10	3	51	26	40
Milan	28	13	9	6	57	33	35
Roma	28	11	10	7	45	32	32
Bologna	28	12	8	8	42	32	32
Napoli	28	10	11	7	41	31	31
Torino	28	9	12	7	32	34	30
Sampdoria	28	8	10	10	30	35	26
Novara	28	8	9	11	30	37	25
Atalanta	28	8	8	12	42	43	24
Genoa	28	9	6	13	29	40	24
Lazio	28	8	7	13	29	33	23
Spal	28	7	8	13	31	47	22
Triestina	28	6	10	12	29	50	22
Udinese	28	6	9	13	31	49	21
Palermo	28	7	5	16	30	51	19
Legnano	28	4	9	15	36	52	17

MNOGO GOLOV V 24. KOLU JUGOSLOVANSKEGA PRVENSTVA

DINAMO - ODRED 6:4 (4:0)

Vse štiri Odredove gole v drugem polčasu je dal odlični Toplak - Kata strofa Proleterja v Splitu - Nezmanjšana napetost v borbi za prvo mesto

REZULTATI:

Odred - Dinamo	4:6
Vojvodina - Spartak	3:0
Hajduk - Proleter	8:0
Lokomotiva - BSK	3:0
Crvena zvezda - Sarajevo	3:1
Partizan - Vardar	1:0
Radnički - Rabotnički	3:0

Jugoslovansko nogometno prvenstvo ima skoraj nekaj podobnega z italijanskim: popolna nejasnost na vrhu in nekoliko več gotovosti na dnu. Kakor se v Italiji moštva na vrhu večkrat menjujejo v vodstvu — in to se vsega skupaj le tri — tako v Jugoslaviji na vrhu še ni nič končno odločenega in mnogo je odvisno od tega, kdo bo bolj vzdržal v teh zadnjih tekmah, ki jih je treba še odigrati.

Vodeči Dinamo je bil v Ljubljani in njegova zmaga se je pričakovala. Tako je ostal na prvem mestu, medtem ko se je Odred še bolj usidral na zadnjem. In zopet se je ponovilo, kar se Odredu stalno dogaja: igral je vsaj v drugem polčasu dobro, in če si ne bi Dinamo zagotovil zmage že v prvem polčasu, bi mogoče točki ostali v Ljubljani, kajti v drugem polčasu je bil zmagovit Odred, ki je dosegel kar štiri gole, česar ni bil sposoben doseči niti proti najslabšim nasprotnikom. Vse štiri gole je dosegel Toplak, odlični Odredov igralec, za katerega se nam zdi kar gotovo, da ga bomo kdaj videli igrati v kakem močnejšem moštvu.

Glavni konkurent Dinama, Crvena zvezda, je z dobrim rezultatom premagal Sarajevo in se ohranil tik za petami Dinama; od njega ga loči le razlika v golih. Končno se je tudi Partizan obdržal na svojem mestu, čeprav z zelo pičlo zmago po dokaj slabi igri z Vardarjem.

Hajduk ni imel hudega nasprotnika, vendar je treba pripisati visok rezultat tudi dobro razpoloženim napadalcem. Zanimivo, da je stari Matošič zopet odličen. Dobro je vodil napad in sam dal tri gole, Broketa pa celo štiri.

S tremi enakimi rezultati so se končale ostale tri tekme, v katerih je Vojvodina premagala Spartak, Lokomotiva, BSK in Radnički Makedonce Rabotničkega. Radnički si je s to zmago zagotovil obstoj v prvi zvezni ligi, medtem ko je poleg Odreda še vedno najbolj gotov kandidat za izpad prav Rabotnički.

REZULTATI tekem druge zvezne lige:

Zagreb: Zagreb - Lovčen 8:1 (5:1); Kruševac: Napredak - Budućnost 0:0; Mostar: Velež - Železničar 2:0 (0:0); Maribor: Branik - Borac 0:0; Šibenik: Šibenik - Mačva (nista igrala).

LESTVICA II. ZVEZNE LIGE je pri vrhu ter nato od sedmega mesta navzdol taka:

Zagreb	12	8	3	1	31:10	19
Mačva	11	5	4	2	20: 9	14
Železničar	12	4	2	6	23:22	10
Branik	12	4	2	6	15:27	10
Borac	12	3	2	7	10:24	9
Šibenik	11	2	2	7	6:17	6

Premalo prostorov v Švici za tekme svetovnega prvenstva

LOZANA, 19. — Organizacijski odbor za svetovno nogometno prvenstvo, ki se je sestal v Lozani, je danes dodelil vstopnice posameznim državam. Potovalni uradi iz raznih držav so namreč že doslej zahtevali velika števila vstopnic. Rezervirali so že do srede marca: 15.000 mest za Nemčijo, 11.000 za Italijo in Francijo, 8000 za Avstrijo, 4000 za Anglijo in Škotsko, nadalje 11.000 za Urugvaj, 6400 za Mehiko, 100 za Japonsko, 1500 za Holandsko, 500 za Švedsko, Finsko, Egipt in Portugalsko, 300 za Dansko in Luksemburg, 2300 za Argentino, 800 za ZDA, 400 za Čile, 200 za Kanado in Bolivijo in 50 za Haiti.

Sklenili so, da bosta obe polfinalni tekmi na isti dan (30. junija) v Baslu in Lozani. Finale bo v Bernu, tekma za tretjo mesto pa v Zuerichu.

Nadalje je odbor tudi sklenil, da bo zaradi velikega zanimanja na vseh stadionih povečano število razpoložljivih mest. To bodo napravili s postavitvijo novih tribun s cevnimi ogrodji. Koliko prostora pa sploh imajo stadioni v Švici? V Bernu, kjer bo finalna tekma; ima stadion 44.000 stojišč in 18.000 sedežev, v Lozani 40.000 in 9000, v Baslu 34.000 in 14.250, v Zuerichu 26.000 in 9000, v Ženevi 23.000 in 10.000, v Luganu 30.000 in 3500. Zanimanje za tekme pa je že sedaj tolikšno, da se lahko reče, da so vsi stadioni premajhni. Vsega skupaj je na razpolago komaj 264.000 mest, od tega 67.000 sedežev.

Kaluševićeva - 45.06 m nov rekord v metu kopja

Na taborjenju jugoslovanske-lahkoatletske državne reprezentance na Reki so imeli tekmovanje, na katero je rekorderka Kaluševićeva povabila tri sodnike. Na tekmovanju je Kaluševićeva vrgla kopje 45.06 m in tako dosegla nov jugoslovanski rekord v metu kopja za ženske.

SAH

Botvinik - Smislov 8:7

Po stanju 6:6 je v trinajsti partiji zopet zmagal Botvinik ter Smislova ponovno pustil za eno točko za seboj, kot smo že poročali. Vendar pa je Smislov takoj v XIV. partiji odločil partijo v svojo korist ter stanje zopet izravnal na 7:7. Zdi se pa, da sta se mojstra kar odrekla remijem in nihče več ne mara preveč zaostajati. Z novo zmago v XV. partiji je zopet prešel v vodstvo svetovni prvak Botvinik, ki je imel po tem kolu 8, Smislov pa 7 točk.

Mojstra imata do konca še 9 partij, toda če kdo doseže že prej 12,5 točk, potem bi bile preostale partije nepotrebne.

SZ - Francija 2,5 - 0,5

V Parizu se je začel dvokrožni turnir med šahovskima reprezentancama ZSSR in Francijo na osmih deskah.

Rezultati I. kola: Tajmanov - Reitzman 1:0, Geller - Nora 1:0, Boleslavski - Plante remi. Partije Bronstein-Bernstein, Keres - Tartakower, Averbach - Mifang, Kotov - Butvij in Petrosjan - Belcadi so bile prekinjene.

Ray Famechon, ki se bo 30. maja boril z Belgijcem Sneyersem za evropsko prvenstvo peresne kategorije, je gladko premagal v 10 rundah Jeana Labaletta.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Prosta cona ni rešila Gorice pred propadanjem

Oblasti delajo z Gorico poskus, ki se je ponesrečil že Mussoliniju z Zadrom

Nobena druga država ne dela tako nesmiselnih eksperimentov, kakor jih je napravila Italija z Zadrom in Gorico; zdaj bi si rada privoščila še Trst. Glede na to, da je italijanski imperializem spričo italijanske gospodarske, vojaške in politične slabokrvnosti, in še posebno, ker je imperializem sploh zgodovinsko tako zastarel, da so danes v likvidaciji neprimerno močnejši imperializmi, je italijanski imperializem prava karikatura, ker čisto nič ne upošteva gospodarskih dejstev. Po prvi svetovni vojni so Zader odrezali od Dalmacije, ki ga je redila; na to je morala seveda Italija sama vzdrževati to brezposelno mesto. Čeprav je zgodovina dokazala vso nesmiselnost italijanske zadrske politike, so Italijani po drugi svetovni vojni ponovili to neumnost z Gorico. Gorica je vendar živela od goriške dežele, točno povedano: od slovenskega prebivalstva goriške dežele, ker samo Slovenci so nosili denar v Gorico. Nosili so ga večinoma italijanskim trgovcem in uradnikom. Razen teh ni bilo in ni drugih Italijanov na Goriškem. Goriški Furlani so nosili in nosijo še danes svoj denar v furlanska mesteca in trge, ne pa v Gorico. Semkaj so prihajali samo s praznimi žepi, da bi si jih napolnili s slovenskim denarjem. To so dejstva, ki jih gotovo poznajo vsi tisti goriški Italijani, ki ne živijo v nacionalističnih oblakih. In kaj je dosegla bistroumnost italijanske vlade s tem, da je odrezala mesto od goriške dežele? Zavezala je italijansko vrečo, da je goriški Slovenci ne morejo več polniti s svojim denarjem. Zelo visoka modrost je to, vsekakor nekoliko previsoka za naš ubogi slovenski razum.

Preveč bi bilo zahtevati od italijanske vlade, da bi pri razmejitvenih pogajanjih upoštevala naše slovenske koristi, pač pa bi bila morala upoštevati gospodarske koristi goriških Italijanov. Ko se ni mogla polastiti vse goriške dežele, bi namreč morala v gospodarskem interesu goriških Italijanov — prepustiti tudi mesto Jugoslaviji. «Daljnovidni» Machiavellovi nasledniki se nam bodo gotovo smejali, ker ne razumemo, da je Gorica zanje le odskočna deska. Takšne odskočne deske so bile tudi Zadar, Reka, Albanija itd.; toda z njih se je dalo skakati v obe smeri, ne samo naprej. To je temeljito preizkusil Mussolini.

Oglejmo si nekoliko, kaj je prinesla Gorici «prosta cona». Predvsem nimajo mali trgovci in mali podjetniki od te ustanove nobene koristi; sicer veljajo carinske olajšave samo za tri vrste blaga, in sicer za sladkor, kavo in alkohol. Razen tega so vsa novo-ustanovljena industrijska podjetja oproščena davkov za dobo desetih let. Odkar je v veljavi prosta cona, so v Gorici ustanovili 15 manjših industrijskih podjetij, katera zaposlujejo okrog 200 delavcev. Izmed teh 15 novih industrijskih podjetij (za čokolado, bombone, likerje in les) so nekatera že v krizi. To je vsa tista prosta cona, ki naj bi rešila propadajočo Gorico.

Glede na zares bedni gospodarski položaj tega nesrečnega mesta so Goričani upali, da jim bo vsaj davčni vijak malo prizanesel, in to tem bolj, ker je bil davčni ravnatelj poklican v Rim, kjer so mu priporočili, naj ne bo prestrog pri izterjevanju davkov. Upali so tudi, da bodo bolj pritisnili na tiste bogataše, ki skrivajo svoje velike dohodke in da bodo bolj obzirni nasproti gospodarsko šibkejšim. Razočaranje je bilo popolno. Tistim, ki so pošteno naznanili svoje pičle dohodke, so jih na davčnem uradu, kar podvojili; glede velikih pa vemo, da so v Italiji skoraj nedotakljivi. Sedaj nastaja vprašanje: kakšen smisel ima sploh Vanonijev zakon, ako davčni uradi ne upoštevajo prijavljenih dohodkov, temveč samolastno odmerjajo davke, ne da bi upoštevali, ali so prijave točne ali ne. Ako prijave res preverijo, bi morali odmeriti davke na podlagi pošteno prijavljenih dohodkov ali pa primerno kaznovati tiste, ki so svoje dohodke prenizko naznanili. Ker tega ne delajo, škodujejo poštenim, medtem ko dajejo potuho nepoštenim davkoplačevalcem.

INPS (Državni zavod za socialno skrbstvo) zida sedaj (pravzaprav kopljejo šele temelje) večjo zgradbo na Travniku, zraven cerkve. Med tem prostorom in po vojni novo zgrajenim poslopjem finančne uprave, zraven pošte, se dviga, tudi po vojni sezidano, prvo poslopje omenjenega zavoda. Sicer se v Gorici nič ne zida in za ruševine med vojno porušenih hiš se nihče več ne zmeni.

Kaj pravijo goriški trgovci? «Čakamo in zalagamo, dokler nam bo še kaj ostalo iz boljših časov».

Ko poslušaš Goričane in se oziraš okrog sebe te nenadoma objame občutek, da mesta Gorice sploh ni več; to kar vidiš pred seboj, je samo še njeno mrtvo truplo. V tem mrtvem mestu je ostal živ samo še majhen slovenski trg za bližnje slovenske vasi. Tako čakajo Goričani na boljše čase, ko bo goriško mesto zopet oživelo, medtem ko čaka tudi rimska vlada na povratek dobe, ko so rimske legije korakale na vse strani in gradile «impero romano». Namesto da bi gledala naprej v bodočnost, se rimska vlada ozira nazaj, v preteklost, kakor se je ozirala Lotova žena in — okamenela. —od—

(Iz «Gospodarstva»)

Šovinizem na sodišču

Ko je tajnik sovodenjske Hranilnice in posojilnice svojčas prinesel na goriško sodišče v sobo 35 pravilnik ustanove, da bi ga podpisal službujoči uradnik, kot to zahteva zakon, je ta dejal tajniku, ki je kakor vedno tudi tokrat prinesel pravilnik napisan v slovenščini, da je zadnjikrat, da ga podpiše. Zahteval je, da mu v bodoče prinese pravilnik napisan v italijanščini, sicer da ga ne bo več podpisal. Nekaj podobnega se je zgodilo tudi predstavniku Goriške zadruge.

Zaradi takega obnašanja uradnika goriškega sodišča je zavladalo med sovodenjskim prebivalstvom precejšnje ogorčenje, katero ne more namreč razumeti, zakaj so v tistem oddelku goriške sodnije toliko let brez kakršnih koli pripomb podpisovali predložene listine sovodenjske Hranilnice in posojilnice, sedaj pa so se naenkrat spomnili, da morajo biti te napisane v italijanščini. Ali ni morda to žalitev našega jezika in našega naroda?

Slovensko ljudstvo v Italiji se je v drugi svetovni vojni borilo proti narodnemu zapostavljanju in zatiranju. Borilo se je zato, da bo slovenščina postala enakopraven jezik na Goriškem. Kakor pa kaže, sedanje oblasti nočejo upoštevati zahtev našega naroda, ampak so potisnile naš jezik v kot, čeprav je jezik avtohtonega prebivalstva, jezik slovenskega ljudstva, ki je lastnik velike večine goriške zemlje, kar pomeni z drugimi besedami, da ni manjšina, ampak večina, in še kakšna večina.

Prav zaradi tega smo tako zelo ogorčeni nad takim ravnanjem šovinistično vzgojenih ljudi in zahtevamo, da oblasti potrdijo slovenske listine izrazito slovenske ustanove, kakor se je to dogajalo v preteklosti, in da se potrditev izvede brez kakršne koli neumestne pripombe.

Če pa ne gre drugače, potem moramo povedati, da je v Gorici veliko število slovenskih intelektualcev, ki nimajo zaposlitve. Z velikim veseljem bi sprejeli službeno mesto na goriški sodniji in ne bi s šovinističnimi izpadi podpihovali narodnostnega sovraštva.

DEŽURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Urbani-Albanese, Ul. Rossini 1 - tel. 24-43.

Prazniki pri peči in v Brdih

Hladno vreme, ki je zavladalo zadnje dni prejšnjega tedna, je preprečilo številnim Goričanom daljše izlete v prirodo, toda mnogi so le odšli na Oslavje v Steverjan, Sovodnje in druge bližnje kraje. Zvečer so se vračali dobre volje po dobri pogostitvi, ki so je bili deležni v domačih gostilnah. Številni Goričani pa so ostali doma v zakurjenih prostorih ob dobri kapljici in «gubancah», gnjati je bilo, zaradi visoke cene manj kot po navadi. Oba dneva pa so bili najbolj obiskani kinematografi, ki so bili prepolni ljudi od zgodnje popoldanske ure pa do polnoči; dobro obiskane pa so bile tudi goriške kavarne in gostilne.

Doberdobska igralska družina je pred tedni nastopila po več krajih Koroške. Nastopala je z velikim uspehom.

Aretiran povzročitelj požara v Ulici Manzoni

20 letni Biasol je ukradel tudi žensko kolo Zagovarjati se bo moral pred sodniki

Goriška policija je te dni končno aretirala neznanca, ki je povzročil požar v dveh kleteh stanovanjske hiše v Ul. Manzoni 19. Kleti, v katerih so bile stvari manjše vrednosti, so pripadale zdravnikoma Baderju in Denovesiju. Ker je obema vzrok požara ostal nejasen, je policija začela poizvedovati za osebami, ki naj bi požar zakrivile. V soboto je ustavila 20-letnega Loredana Biasola, iz Ronk, ki se večkrat brez dela potepa po goriških ulicah. Pri preiskavi je pri njemu našla dva zastavljalna listka goriške zastavljalnice, ter tri kose blaga za moške srajce. Mladenič je priznal, da je blago ukradel 12. aprila, se zatem dobro napil in končno povzročil požar v kleti hiše štev. 19 v Ul. Manzoni. Zadnje dejanje je storil v pijanosti brez kakršnega koli vzroka. Biasol je tudi priznal, da je kolo, na katerem se je vozil v času, ko so ga zaustavili člani javne varnosti, last Adele Giorgi, ki ga je pogrešala od 28. marca, ko je nastal požar. Biasol je bil po podrobnem zaslišavanju odpeljan v zapore goriškega sodišča in bo v njih ostal, dokler ne bo prišel pred okrajnega sodnika.

IZ PALKISČA

Avto zavozil s ceste

V nedeljo popoldne okrog 14. ure se je na glavni cesti Gorica-Trst dogodila prometna nesreča. Trgovec Rolando Moccia iz Gorice, Ul. Cecconi štev. 17, je z avtom znamke «Aprilia» z evidenčno številko GO 8038 vozil iz Gorice proti Trstu. Ko je prišel do Palkišča in hotel napraviti ovinek, je zaradi grušča, ki je posut po cesti, zgubil nadzorstvo nad avtom, kar je povzročilo nesrečo. Najprej je avto zadel in podrl obcestni kamen in se nato zaletel v neko drevo ob cesti; avto se je nato prevrnil v obcestni jarek in se ustavil šele tedaj, ko se je dvakrat prevrnil.

Pri vsem tem pa je šofer, Moccia, ki je bil v avtomobilu, na srečo ostal brez poškodb. Avto je ves pokvarjen; škoda znaša okrog 200 tisoč lir. Na kraj nesreče je prišla skupina gasilcev, ki so avtomobil z žerjavom privlekli na cesto ter ga odpeljali v Gorico v popravilo.

Dve prometni nesreči

V noči med nedeljo in ponedeljkom je okrog 24. ure rešilni avto Zelenega križa odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia 28-letnega Jožefa Brumata iz Gradiške, Ul. Veniero 48. Mladenič se je ponoči vračal iz Krmina z vespo, ko pa je prišel do Gradiške, se je iz neznanih vzrokov prevrnil z vozila in se pošteno poškodoval. V bolnišnici so mu ugotovili lahek pretres možganov, verjeten zlom hrbtenice ter razne poškodbe po obrazu.

Rešilni avto Zenega križa pa je obenem šel na pomoč še drugemu nesrečnežu, ki je v Ul. Favetti v Gorici padel z motornega vozila «Guzzino». Mladenič, 22-letni Giordano Prinzi, električar iz Gorice Ul. Brigata Pavia štev. 106 je prihajal z Rafuta po Ul. Favetti z namenom, da se vrne domov. Ko je privozil do Ul. Favetti, je zavozil čez kamen. Pri padcu je zadel z glavo ob cestni tlak, si poškodoval lobanjo ter se ranil po obrazu. Rešilni avto ga je odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia, kjer se bo zdravil okrog 10 dni.

KINO

CORSO. 16.30: «Tujec», barvni film, G. Peck.

VERDI. 16.30: «Skupina ubijalcev», P. Goddard in E. Robinson.

CENTRALE. 17: «Tuljenje Siouxov», C. Moore.

VITTORIA. 15: «Sanje Bohème», barvni film, K. Grayson.

MODERNO. 17: «Nevada Express», barvni film, R. Scott.

Vrtojba in Senožeče sta za Rim v Italiji

Goriška stran klerofašistična lista je objavila vest, v kateri opozarja ministrstvo za javno vzgojo, naj v bodoče pri razpisovanju mest za vzgojitelje srednjih šol, ki bi želeli premestitve, dobro pregleda, v kakšni državi so ta mesta. Pri neki zadnji odredbi sta namreč dve od razpoložljivih mest v Senožečah in pa v Vrtojbi, na nekakšnih «nižjih kmetijskih šolah», ki bi tamkaj morale po vsevednosti ministrstva za vzgojo tudi po 7 letih od podpisa mirovne pogodbe in določitve državne meje še vedno obstajati. Morda se pa za nevednostjo, na katero goriški razsopis opozarja ministrstvo v Rimu, skriva le pobožna želja kakšnega uradnika ali celo višjega funkcionarja ministrstva, ki bi želel, da se ne samo Vrtojba in Senožeče, marveč tudi Postojna ali pa celo Ljubljana proglasijo za mesta, v katerih lahko konkurirajo italijanski profesorji in učitelji!

Kino na Občinah
predvaja danes 20. in jutri 21. z začetkom ob 18. uri film:
Veliki preokret pred Stalingradom

Veliko izbiro dobrega in modernega blaga za moške in ženske
ima po zelo ugodnih cenah
Zoderami A. Pertot
TRST - Ul. Ginnastica 22 Tel. 95-998

Veliko izbiro konfekcij po resnično nizkih cenah vam nudi
Kaliger
Športne srajce z dolgimi rokavi iz pravega bombaža od 1.350 lir dalje
Moderne letne hlače . . . za 1.950 lir
Moške kompletne obleke . za 3.950 lir
Interloc s polovičnimi rokavi v vseh barvah . . . . za 590 lir
Za veslače imamo veliko izbiro hlač in nogavic
Ameriške originalne modre hlače (gin) z belim šivom.
Bogata izbira športnih jopičev
Kaliger, Trst, Ul. Timeus št. 3 (nova hiša)

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502 — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60 finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružnica Gorica Ul. S. Pellico 1-II Tel 33-82 — Rokopisi se ne vračajo

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana Stritarjeva 3-I., tel. 21-928 tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - 7 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst